

L'ensenyament de la llengua als immigrants: les aules d'acollida

Marta Martín i Vilà

Consultora: Teresa Ferriz Roure

Tutor: Jaume Farrés Cobeta

Avaluador extern: Garreta

Llicenciatura en Humanitats

29 de Juny de 2005

Al Toni i al Roger

AGRAÏMENTS

Aquest treball no hauria estat possible sense l'ajuda de molta gent, que gràcies a la seva col·laboració m'ha facilitat la tasca de recerca.

Per començar voldria agrair a la Teresa Ferriz la seva ajuda sobretot al començament del treball, des de la decisió del tema de recerca fins als consells per a la presentació del treball. També, com no, al Jaume Farrés el seu recolzament al llarg de tot aquest any, ja que els seus comentaris, tant de feina com de suport pel naixement del meu fill Roger m'han ajudat molt a tirar endavant i millorar aquest treball.

També voldria agrair la col·laboració del personal docent del col·legi Regina Carmeli, des de la directora fins els professors, mestres i tutors que he anat consultant, entrevistant i observant. Són els meus companys de feina i m'han demostrat un cop més la seva amicitat en col·laborar desinteressadament en aquest projecte. També, com no agrair la col·laboració dels alumnes implicats, que han estat sotmesos a una observació més detallada per part meva al llarg d'aquest any.

A en Jesús Cano, professor de l'aula d'acollida de l'escola N^o S^a de Montserrat, pel seu temps, ajuda i "bon rotllo" al respondre'm amb amabilitat tot allò que li anava demanant de la seva feina diària.

I per últim però no per això menys important al Toni i al Roger. Al Toni per la seva ajuda, no només aquest any, sinó al llarg de tota la llicenciatura, que ha suposat un esforç extra de temps i dedicació. Totes aquelles tardes de treball a l'ordinador han servit per aconseguir aquesta fita, i part d'aquesta és gràcies al teu suport i recolzament. Al Roger li agraeixo moltes coses, entre d'altres el fet que m'hagi deixat acabar el treball fi de carrera sense massa problemes.

ÍNDIX

1. Introducció.

- 1.1. La integració dels immigrants a l'escola.*
- 1.2. L'ensenyament de la llengua a l'escola. Les aules d'acollida.*
- 1.3. Passes bàsiques del pla d'acollida a un centre.*

2. Objectius del Treball de Final de Carrera .

- 2.1. Les preguntes del Treball de Final de Carrera .*

3. Metodologia i recollida de dades.

- 3.1. Observació participant.*
- 3.2. Entrevistes.*

4. Anàlisi

- 4.1. L'acollida l'escola Regina Carmeli de Rubí.*
  - *Curs 2002-2003*
  - *Curs 2003-2004*
  - *Curs 2004-2005*
- 4.2. L'acollida a una altra escola de Rubí.*

5. Conclusions.

- 5.1. Semblances i diferències entre els diferents centres*
- 5.2. Propostes de millora.*
- 5.3. Valoració de l'experiència. Resposta a les preguntes de la recerca.*

6. Bibliografia

7. Annex

- 7.1. Material utilitzat per l'ensenyament del català a l'aula d'acollida*

1. INTRODUCCIÓ

1.1. La integració dels immigrants a l'escola.

La integració dels nouvinguts a l'escola i la societat és un procés, no pas d'una acció puntual, a vegades llarg, sovint lent, que representa una adaptació a una nova situació, a un nou espai, a un nou ambient, que implica, gairebé sempre algunes renúncies a formes de fer i de viure pròpies i consolidades.

Aquests processos solen estar farcits de dificultats i de conflictes, que són lògics i necessaris, en la mesura que palesen que es donen en un marc de llibertat i d'igualtat, que permet l'expressió de les demandes i dels greuges. Aquests conflictes es poden abordar des de la imposició o des de la negociació entre persones iguals en drets i en deures. Negociar implica reconèixer la legitimitat i la racionalitat de l'altre, demana temps i poder mantenir aquells principis que es consideren irrenunciables.

L'educació és un procés de socialització i de transmissió cultural, que té per finalitat la integració social i cultural. Però l'educació intercultural té dos tipus de problemes tècnics: l'aprenentatge de la llengua del país de recepció per part dels alumnes fills d'immigrants que la desconeixien i la compensació educativa per tal d'evitar els alts índexs de fracàs escolar entre aquests alumnes. La intervenció educativa i la integració d'aquest alumnat passa fonamentalment per l'escola o l'institut.

A la pràctica educativa això es tradueix en estratègies com l'ensenyament del català (amb mètodes, recursos, materials i formes organitzatives, per fer més ràpid i eficaç l'aprenentatge de la llengua vehicular de l'escola (aules d'acollida o TAE (tallers d'adaptació escolar)).

D'alguna manera es pensa que el principal problema educatiu, o l'únic, que plantegen aquests alumnes és el lingüístic i per això es realitza l'educació compensatòria, on es proposen reforços escolars, aules especials, materials més funcionals i simplificats, recursos més manipulatius i visuals,... especialment en les àrees instrumentals (llengües i matemàtiques) per tal de combatre els índexs de fracàs escolar entre la població d'origen estranger). Però també cal millorar l'autoconcepte personal, cultural i acadèmic de tots els alumnes i potenciar la igualtat d'oportunitats acadèmiques per a tots els alumnes. Promoure la relació, la comunicació, l'intercanvi, la cooperació i la convivència entre tots els alumnes a través de les activitats escolars quotidianes (el treball de grup, l'aprenentatge cooperatiu, les dinàmiques de grup, la

resolució de conflictes, els mètodes actius, les estratègies sòcioafectives) i cultivar les actituds interculturals.

L'escola no està deslligada del seu entorn urbanístic i social, més aviat al contrari, s'ha convertit en un dels elements més visibles de l'estratificació social de la ciutat: en determinades zones s'hi ubiquen els centres destinats a les classes mitjanes; en d'altres, els destinats a les classes populars. L'agrupament d'alumnes pobres i d'alumnes d'origen estranger en els mateixos centres o en les mateixes aules pot acabar alimentant processos de segregació social. Per això és important que tots els centres públics i concertats d'un mateix municipi escolaritzin de manera equilibrada els joves en edat escolar del seu territori, de manera que tots ells siguin representatius de la diversitat social, econòmica i cultural i facilitin així un primer espai de convivència, d'intercanvi i d'integració social.

Els centres educatius signifiquen sovint el primer, a vegades l'únic, espai de convivència real de persones culturalment diferents, el primer entorn on es pot experimentar de veritat el "xoc" cultural. L'escola esdevé, doncs, un espai d'acollida d'infants i adolescents d'origen estranger, però també per als seus pares; són espais de convivència intercultural. Les escoles i instituts poden esdevenir una oportunitat per al diàleg i l'intercanvi tant per als alumnes com per a llurs famílies.

Però el temps escolar és manifestament insuficient per als alumnes pobres, per als alumnes pertanyents a determinades minories, per a tots aquells per als quals l'únic entorn intencionalment educatiu és l'escola. Al noi "burgès", li basten unes poques hores d'escola, perquè la veritable escola la té a casa, amb les converses dels seus pares, els llibres de la biblioteca familiar, les excursions dels diumenges, els viatges de les vacances, una habitació per a ell sol (amb taula d'estudi i llum portàtil), uns pares o germans que l'ajuden a fer els deures i fins i tot, si cal, un professor per a ell sol (classes particulars). Per al noi pobre, totes les hores que és fora de l'escola són hores d'empobriment cultural. La solució no és, probablement, augmentar l'horari escolar, però sí ampliar el temps educatiu. En centres cívics, biblioteques, ludoteques, escoles d'adults, ONG, etc., es poden iniciar, i de fet en alguns casos així s'ha fet, programes formatius adreçats a alumnes que viuen en entorns deprimits, o programes de reforç escolar. Si el temps escolar és insuficient per aprendre la llengua de l'escola o per assolir els objectius escolars, s'han de buscar d'altres maneres d'eixamplar-lo.

El lleure és també un temps essencial per a l'educació integral de les persones, per a la inserció social i cultural. Tant l'esport com les activitats artístiques tenen un potencial educatiu i relacional extraordinari, però la insuficiència de l'oferta o la segregació pràctica que es produeix per motius diversos fan que hi hagi sectors socials determinats que, de fet, se'n veuen exclosos. Els caps de setmana o els

períodes de vacances poden esdevenir per a molts nois i noies temps d'empobriment cultural i educatiu.

1.2. L'ensenyament de la llengua a l'escola. Les aules d'acollida.

Cal que el sistema educatiu compti amb els instruments i els recursos que consolidin els centres docents com espais de convivència, on sigui possible que alumnes de procedència cultural i social ben diversa puguin construir una nova identitat compartida i no excloent, per tal d'obtenir una Catalunya socialment cohesionada, acollidora i oberta. Així, l'actual context de la societat catalana fa que sigui necessària una acció específica amb un doble objectiu: una adequada integració educativa, social i cultural de tot l'alumnat del sistema educatiu de Catalunya i la consolidació de la llengua catalana com a llengua vehicular de l'ensenyament i com a element de cohesió social en un marc plurilingüe.

L'alumnat de nacionalitat estrangera s'incorpora al nostre sistema educatiu amb edats i amb un bagatge escolar i social molt diversos. Aquesta diversitat de circumstàncies obliga a elaborar estratègies educatives que tinguin en compte qüestions com l'edat d'incorporació al nostre sistema educatiu, la llengua d'origen, el coneixement o no d'una o de les dues llengües oficials, quin és el bagatge escolar anterior o si es troba en una situació especial de risc d'exclusió social. Unes estratègies que tenen un doble objectiu: l'acollida i la integració.

La primera dificultat que viuen a l'escola els alumnes estrangers és la de comunicació, la llengua catalana i castellana, que els impedeix de poder dialogar i treballar. No solament és la primera dificultat, és també la més evident i urgent, i cal mantenir el recolzament lingüístic i cultural durant un període llarg.

També sembla clar que la primera acollida és especialment significativa. Acollir una persona és molt més que una qüestió de llengua: cal estar atents a totes les dimensions de l'alumne, cal un cert acompanyament i protecció enfront del que els és estrany i desconegut. A més, també tenim prou evidències de la importància dels aspectes relacionals per a una bona escolarització: de fet hi ha una correlació significativa entre unes relacions positives amb els companys i els índexs d'integració i èxit escolar.

També hi ha una relació entre l'actitud de la família i el rendiment de l'alumne. Les actituds de les famílies d'origen estranger envers les escoles i el professorat solen ser positives i donen molta importància a l'educació escolar com a via de promoció social. El pes de la cultura de les famílies d'origen estranger en els processos d'escolarització dels seus fills sol ser molt menys determinant que d'altres tipus de

factors, com poden ser el nivell d'instrucció dels pares, l'estabilitat de la situació jurídica, laboral i residencial regularitzada, etc.

Les aules d'acollida que el departament d'Educació va posar en marxa a l'inici d'aquest curs als centres per atendre els alumnes immigrants acabats d'arribar estan acollint uns 12.561 alumnes estrangers, al voltant del 28% dels aproximadament 44.500 nouvinguts que s'han incorporat al sistema educatiu entre el curs passat i el que portem d'aquest. La previsió inicial de la conselleria d'implantar 565 aules d'acollida en centres públics -amb un professor per tutoritzar-les- i un centenar en centres concertats ha quedat superada en el cas de les escoles i instituts públics, on des de l'inici de curs fins ara s'han hagut d'habilitar 38 aules més. En el cas dels centres concertats, en canvi, la implantació final ha estat de 93 aules, set menys de les previstes, de manera que només un 9% de les aules d'acollida estan en escoles concertades.¹

Els últims anys han augmentat significativament els alumnes procedents de l'Amèrica Central i del Sud, que el curs passat ja representaven prop del 50% dels alumnes nous incorporats al sistema.

Aquests primers mesos de funcionament han demostrat que les aules són un bon instrument per atendre la diversitat i especialment per millorar la competència lingüística dels alumnes en llengua catalana, amb l'objectiu que com més aviat millor els escolars puguin incorporar-se plenament a l'aula ordinària.

Es tracta d'aules "flexibles", en què els alumnes passen més o menys temps depenent de les seves mancances d'escolarització prèvies i de la seva llengua d'origen, entre d'altres factors. En qualsevol cas, sempre hi ha un mínim de matèries que realitzen conjuntament amb els alumnes de l'aula ordinària, com la música, l'educació física i la plàstica, entre d'altres.

Així, el tema de recerca del present treball està dirigit cap a l'estudi de les estratègies d'incorporació al sistema educatiu dels alumnes provinents de la immigració en un centre concertat de la localitat de Rubí, fent una reflexió crítica sobre les virtuts i els defectes d'aquesta manera de treballar. A més, es realitzarà una comparació amb el sistema que es segueix en un altre centre de la mateixa localitat.

És un treball basat en un tema d'actualitat, que mostra una realitat i que indiscutiblement cal analitzar i millorar, tenint present que la immigració és un fet que avui dia augmenta a la nostra societat i que, per tant, cal trobar mètodes per integrar els nouvinguts amb la major celeritat possible per tal que la integració a l'escola i la nova cultura es faci de la manera més ràpida i millor.

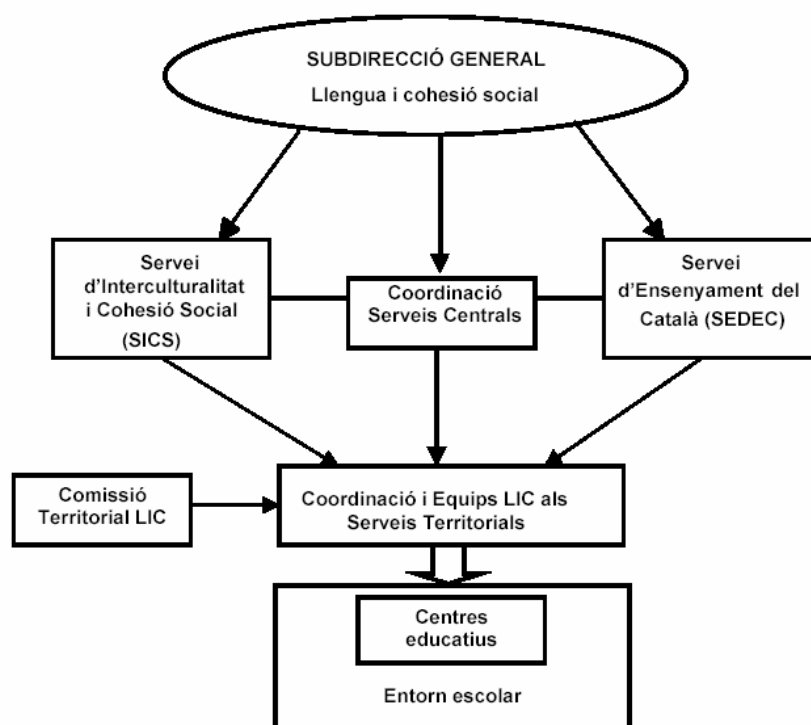
---

¹ www.avui.com article del dia 1 de febrer de 2005.

La filosofia de les aules d'acollida és que els nens que arriben de fora i han d'entrar al sistema escolar s'incorporin amb una preparació a les classes, perquè el xoc no sigui tan fort. No només es tracta de que hi hagi un servei d'acollida personalitzat i parlar amb els seus pares i amb ells, sinó també una atenció individualitzada. Alguns saben escriure a la manera occidental, altres no, hi ha que saben llegir o que parlen castellà però no català... L'objectiu és que es puguin integrar en un curs, d'una manera paulatina, o almenys que siguin capaços de compartir amb els demés l'educació física, el dibuix o la tecnologia, que no necessiten tant la llengua. I que els altres estudiants els acullin. El tutor de l'aula d'acollida també ha de lligar aquests nens amb els professorat i ser un element dinamitzador dins el centre. És un repte social i educacional.

1.3. Passes bàsiques del pla d'acollida a un centre.

La integració escolar i social de tot l'alumnat, amb independència de la seva llengua, cultura, condició social i origen és una finalitat que inspira el nostre sistema educatiu. D'acord amb això, l'objectiu general d'aquest pla és **potenciar i consolidar la cohesió social, l'educació intercultural i la llengua catalana en un marc plurilingüe.**²

² <http://www10.gencat.net/gencat/AppJava/cat/actualitat/40622plallengua.jsp>

Per a donar resposta a les noves necessitats educatives, que sorgeixen al si d'una societat que ha passat de ser monocultural a multicultural, s'ha elaborat el Pla d'acollida.³ Resulta fonamental que tota la comunitat educativa percebi l'arribada d'alumnat immigrant com un fet enriquidor i no com un problema per al qual no hi ha una solució planificada. Per això, existeix el pla d'acollida no sols per a l'alumnat immigrant, sinó per a tots els alumnes que s'incorporen al centre de forma tardana.

Un pla d'acollida és el conjunt de les actuacions que un centre educatiu posa en marxa per tal de facilitar l'adaptació de l'alumnat que s'incorpora de nou al centre. Aquestes orientacions fan referència a l'acollida de l'alumnat que prové d'altres països, i que ha de portar a terme un procés d'adaptació escolar i d'aprenentatge de la llengua. Les condicions escolars de l'alumne i socioeconòmiques de la família poden ser molt diverses, però en tot cas es planteja necessàriament un procés d'adaptació que es pot facilitar mitjançant unes actuacions d'acollida.

Els objectius finals del pla d'acollida són assumir com a centre els canvis que comporta la interacció cultural amb alumnes procedents d'altres països i aconseguir que l'alumne nou compregui el funcionament del centre, i s'hi adapti juntament amb els companys i professors.

Consideracions que cal tenir en compte al pla d'acollida

Respecte a la seva elaboració. El Projecte Educatiu de Centre ha d'incorporar els principis i valors de l'educació intercultural, ha d'incorporar a la seva tasca educativa un seguit d'actuacions i actituds.

Respecte a les famílies. Cal informar les famílies novingudes del funcionament i l'organització de la institució escolar. Caldrà acollir la família i contextualitzar la funció de l'escola.

En el moment d'elaborar el pla hem de tenir present el fet que no tots els alumnes han tingut una escolarització prèvia i continuada, i també que les pautes culturals i les expectatives que tenen dipositades en l'escola poden ser molt diferents. Aquestes circumstàncies condicionaran el pla d'acollida, que s'haurà de concretar i personalitzar en funció de la situació i origen de cada alumne.

Respecte als alumnes. Al principi poden estar molt desorientats i hem de ser conscients de l'esforç personal i intel·lectual que representa per a ells el fet d'haver d'entendre les nostres demandes.

---

³ <http://www.gencat.net/ense/depart/acollida.htm>

Aquí hi té un paper fonamental el desconeixement de la llengua, i també els diferents rols i conceptes que representen dins de cada cultura, el mestre, la disciplina, els gestos, el tracte entre iguals i la participació dels nens i de les nenes...

Cal doncs assegurar un bon acolliment a l'aula i al centre, potenciar i programar situacions en les quals la interrelació amb els companys i companyes sigui constant, prioritzar els continguts de la llengua en situació comunicativa, facilitant i promovent la participació activa d'aquests alumnes i assegurar el coneixement i l'adquisició progressiva dels hàbits i normes escolars.

Respecte al professorat. Cal treballar de forma global, a partir de la coordinació amb el tutor/a. Haurem de tenir present que les actituds favorables, com ara la sensibilitat, l'empatia, el respecte... i els coneixements bàsics d'altres cultures faciliten l'adaptació tant als alumnes com als pares. Així mateix, es facilita l'acostament entre l'escola i la família.

El primer contacte

El primer contacte amb la família ha de ser acollidor. És important saber rebre i recollir aquelles dades significatives que la família ens vol comunicar; aquesta informació ens ajudarà a entendre la singularitat i realitat de cada alumne.

En el cas de desconeixement de l'idioma, si el centre no disposa de cap altre recurs per a facilitar la comunicació, caldrà establir contacte amb algun traductor del Departament d'Ensenyament.

Entrevista inicial. Els objectius de la primera entrevista seran: recollir una primera informació sobre la situació del nen/a i de la família: procedència, llengua familiar, escolarització prèvia, residència, components de la família, situació i seguiment escolar, aspectes socials i culturals, etc; facilitar informació de tots els interrogants que els pares/mares puguin tenir sobre el sistema educatiu i respondre'ls i informar sobre els aspectes de l'organització i funcionament del centre (horaris i activitats, materials necessaris per a l'alumne i aportacions econòmiques, possible participació dels pares/mares en les activitats de la classe o del centre, objectius i trets d'identitat més importants del centre, informar dels serveis i activitats del centre: menjador, activitats extraescolars, sortides, excursions, etc.).

L'acollida al centre el primer dia de classe es realitza, en lo possible, durant la primera hora del matí. En ella intervenen un o més membres de l'equip directiu (normalment la directora i la cap d'estudis) i el seu tutor/a. Es visiten les distintes

dependències i instal·lacions del centre. Acabada la visita al centre, el tutor/a acompanya l'alumne/a al seu grup-classe i ara comença la tasca de presentació de l'alumne als seus companys i companyes.

Criteris d'adscripció al curs. S'ha de considerar per a cada alumne l'edat i els seus aprenentatges previs, el seu coneixement de la llengua escolar i el seu desenvolupament evolutiu. Es pot demanar la col·laboració dels serveis i programes educatius, especialment del Programa d'Educació Compensatòria (PEC), i de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP).

Avaluació inicial. Cal realitzar una avaluació inicial per tal de conèixer el nivell de l'alumne en totes les àrees, especialment les instrumentals, i el seu nivell de llengua oral i escrita per poder planificar el seu itinerari escolar. Partint dels resultats de l'avaluació inicial, s'ajustarà el currículum de l'alumne. Els professors dels diferents departaments a secundària seleccionaran i prepararan materials i activitats adaptades. Quan amb l'ajust d'estratègies d'aprenentatge, de nivell, activitats i materials no n'hi hagi prou, s'elaborarà una adaptació curricular com la que es faria per a qualsevol altre alumne amb un desnivell curricular significatiu.

Horaris. Convé procurar que els horaris de les activitats de suport no coincideixin amb les àrees de música, educació física, educació visual i plàstica o tutoria, on els alumnes poden participar millor i es poden sentir més integrats en el grup classe.

L'acolliment de l'alumne a l'aula

El/La tutor/a, prèviament i de manera sistemàtica, ha treballat amb el grup el desenvolupament d'actituds positives d'acollida cap al nou alumne o la nova alumna i l'eliminació de prejudicis i estereotips. El tutor plantejarà estratègies que comportin la col·laboració de tots els alumnes en les noves situacions que es plantegin a l'aula.

Caldrà doncs:

- Compartir amb l'alumne nouvingut algun càrrec de la classe.
- Ser el referent per a aquest alumne davant de qualsevol dificultat quotidiana.
- Ajudar-lo en activitats concretes d'aprenentatge, dins o fora de l'aula.
- Acompanyar-lo, tenir-lo present a les hores de pati, a les entrades i sortides...

Es designa un/a alumne/a autòcton com a col·laborador en l'acollida a l'escola. L'alumne tutor autòcton es designa per sorteig entre els alumnes que ho desitgen, o es busca a algun company que viu prop de l'alumne immigrant o que té amb ell alguna relació externa al col·legi. En ocasions, es designa algun company o companya que el tutor considera farà bé aquesta tasca.

Algunes de les *funcions* de l'alumne o alumna tutor són facilitar la integració de l'alumnat immigrant; evitar el seu aïllament inicial, sobretot en el pati; ajudar-li a participar des del principi en els jocs i xerrades amb els altres alumnes, etc. També pot presentar-lo als altres companys i professors, tractar de resoldre els problemes inicials de comunicació, ajudar-lo en les seves tasques escolars i orientar-lo sobre aspectes fonamentals del funcionament del centre i hàbits de treball: material, horaris, assignatures, aules, etc.

És important assenyalar, no obstant, que la labor de l'alumne tutor ha d'anar desapareixent a poc a poc a mesura que l'alumne o l'alumna immigrant es va integrant al centre i a la classe i va adquirint competència lingüística.

En resum

Cal promoure l'educació intercultural en el centre des d'un plantejament global, dirigida a tot l'alumnat i assumida per tota la comunitat educativa.

Es pot iniciar per proporcionar a l'alumnat en general materials didàctics que faciliten l'atenció a la diversitat i la convivència entre persones de diferents cultures, promovent actituds i comportaments positius que eviten la discriminació per raó de la cultura de procedència, nivell cultural o econòmic, sexe, religió, etc i, alhora, proporcionar a l'alumnat immigrant materials didàctics que faciliten l'aprenentatge del català.

Cal fer una recepció correcta de l'alumnat d'incorporació tardana: acollida, determinació de nivells de competència, detecció de dificultats d'aprenentatge, si s'escau, coneixement de l'alumne (caràcter, preferències, habilitats i destreses, interessos) són claus per la integració de l'alumne a l'escola i la societat. En definitiva, transmetre a l'alumne que acaba d'arribar a Catalunya els elements necessaris per comprendre la realitat social, geogràfica i històrica del nostre país i del seu.

S'haurien de propiciar alhora actituds positives d'acollida per part de tota la comunitat escolar cap l'alumnat immigrant i les seves famílies, i mostrar la diversitat cultural que l'escola acull, de forma integradora i enriquidora, apostant per l'encontre enfront la mútua ignorància, per la diversitat enfront de la uniformitat. Afavorir la col·laboració i participació dels pares i mares en el centre amb independència de la

cultura a què pertanyin i, si és possible, orientar l'alumne/a cap a la realització d'estudis postobligatoris o al món laboral , en funció de les seves capacitats i de les seves preferències.

Cal doncs assegurar una incorporació progressiva i creixent de l'alumne immigrant al seu grup classe i al conjunt de la comunitat educativa i donar les eines i destreses bàsiques extralingüístiques (hàbits, càlcul, maneig d'instruments, representacions gràfiques, treball en equip) per tal que l'alumne pugui accedir al màxim nombre d'aprenentatges .

A l'aula d'acollida o al TAE és molt important utilitzar estratègies que possibilitin la tasca en grup i la tasca cooperativa. És important fomentar la participació de tots els membres del grup respectant els diferents moments d'aprenentatge en què es troben. Compaginar el treball individual i el col·lectiu afavoreix l'assoliment de les normes i hàbits necessaris per fer treballs en grup, per compartir materials i col·lectivitzar la feina.

En resum, cal fer un seguiment personal i acadèmic del progrés de cada alumne. El responsable del seguiment del procés d'aprenentatge de cada alumne és el tutor, que es coordinarà periòdicament amb la resta de professors que intervenen en l'atenció a l'alumne. A partir d'aquestes reunions es pot valorar el seu progrés i es poden replantejar metodologies, continguts i materials, així com els ajustaments curriculars necessaris. El tutor o tutora de l'acollida s'ha de coordinar amb el servei d'interpretació/orientació i fer de mitjancer entre el centre i la família. També aplica metodologies i estratègies d'immersió lingüística i d'inclusió social i promou la integració de l'alumnat nouvingut a les seves aules de referència.

Cal molta coordinació entre el claustre professors per tal de que aquesta manera de treballar funcioni, així com un interès i motivació extra per part de tot el professorat per tal de que el seguiment dels alumnes es porti a terme amb eficàcia i rigor. Un problema o dificultat d'aquesta tasca està relacionada amb la formació del cos d'ensenyants i de l'equip directiu del centre. Cal doncs incloure una formació mínima al centre per ajudar-lo en aquest procés d'acollida.

També la manca de recursos o de material preparat per les editorials és un problema afegit, ja que molt del material de treball que s'utilitza a l'aula esta preparat pels professors, al no haver uns llibres adequats per ensenyar la llengua als nouvinguts (sobretot de secundària).

2. OBJECTIUS DEL TREBALL DE FINAL DE CARRERA

- analitzar com s'ajuda des de l'equip pedagògic a la integració dels alumnes immigrants de secundària d'una escola concertada de Rubí, per mitjà de l'aula d'acollida, el TAE, el material pedagògic, els recursos de què disposa, etc.
- conèixer les impressions del professorat del centre i dels alumnes immigrants afectats, així com els de la família i els de companys de classe no immigrants.
- comparar el mètode seguit a aquesta escola amb el d'algun altre centre de la mateixa localitat.
- assenyalar els avantatges i desavantatges de cada mètode.
- Indicar el nombre d'alumnes immigrants de cada centre i la seva procedència i observar com aquesta dada pot o no afectar a la metodologia emprada per cada escola.

2.1. Les preguntes del Treball de Final de Carrera .

Les preguntes de recerca que es podran respondre a partir de la realització del treball es basen en les següents: Com funcionen les aules d'acollida o el TAE a l'escola estudiada pels alumnes immigrants de secundària? Quines diferències hi ha depenent de si el centre és públic o concertat? Afecta el nombre d'immigrants de l'escola en l'estratègia seguida per a la integració d'aquests alumnes? Afecta el país de procedència a la integració dels immigrants en l'escola (llengua i cultura incloses)? Quins recursos pedagògics s'utilitzen? Com evoluciona l'aprenentatge de la llengua en aquests alumnes? Quines estratègies d'integració s'apliquen des dels centres escolars? Com s'han solucionat els reptes plantejats en cursos anteriors? què esperen aquests alumnes i les seves famílies de l'escola? Es poden millorar aquestes estratègies d'aprenentatge i acollida de l'alumne?

3. METODOLOGIA I RECOLLIDA DE DADES.

3.1. Observació participant.

L'ús de l'observació participant, el fet d'entrar a la classe, i formar part de l'aula intentant ser una observadora del què passa i del què parlen, m'ha ajudat molt a veure com funciona l'ensenyament el perfeccionament de l'idioma amb aquests alumnes estrangers. He pres nota en un diari o quadern de camp, amb els comentaris de les observacions i els comportaments sobre el que es feia a classe. També he observat els mateixos alumnes a l'aula ordinària i al pati, per tal de comprovar si el seu comportament és paral·lel als tres espais de l'escola.

Amb l'observació participant s'estudia el comportament i l'actitud que té l'estudiant immigrant envers a l'aprenentatge d'una nova llengua i cultura, el seu interès i l'evolució durant el període estudiat. També permet conèixer de primera mà el funcionament de l'aula i com el professor treballa amb aquest alumnes. L'observació participant dóna molta informació "secundària" al mostrar una part de la convivència d'aquests alumnes amb d'altres del mateix centre però no immigrants. El seu seguiment pot ajudar a entendre quins vincles uneixen als immigrants amb els alumnes autòctons i què els allunya.

Així, amb l'**observació participant** vaig poder extreure informació molt interessant referent a les opinions lliures i no pautades dels alumnes i professors. L'experiència fou realitzada sobretot al col·legi Regina Carmeli, escola on s'ha realitzat l'estudi de l'estratègia seguida per l'aprenentatge del català (entre d'altres matèries).

En concret, els comentaris sobre l'experiència viscuda arran de l'observació participant es resumeixen en els següents: els alumnes mostren una actitud d'interès *versus* l'aprenentatge de la llengua. Estan contents d'assistir a l'aula i esperen l'hora de classe amb entusiasme. Un cop a l'aula participen activament de les activitats, responen a les preguntes de la professor/a i en ocasions es "barallen" per ser ells qui donen primer la resposta a la pregunta formulada i així demostrar als companys que en saben la solució. L'ambient és agradable i amistós. No hi ha competència insana entre ells. Ni riures burletes. Tots tenen un nivell similar de coneixement del català, els costa per igual, i això els fa sentir segurs i molt participatius del que es fa a classe, sense vergonya a fer el ridícul i quedar malament davant dels companys.

Aquesta actitud és molt diferent a l'observada a l'aula ordinària, on la majoria passen a ocupar un segon pla i passen desapercebuts a classe. No acostumen a

aixecar mai la mà per participar a classe, no responen al professor a no ser que els preguntis directament (i no acostumen a dirigir-se al professor en català a l'aula ordinària, contràriament al que passa a l'aula de reforç o d'acollida).

Tant a l'aula de reforç com a l'aula d'acollida hi ha una actitud distesa entre professors i alumnes, així com amb els alumnes entre sí. El/La professor/a té una relació molt estreta amb els alumnes, els fa participar contínuament a classe, expressar-se oralment, i no deixa de corregir els errors lingüístics que van fent. Tot i aquestes correccions els alumnes estan animats a seguir amb la classe, no mostren vergonya ni s'enfaden arran dels comentaris del professor/a.

Participen de totes les activitats, però els costa molt treballar de forma autònoma. Quan el/la professor/a està amb un alumne tots estan pendents de què passa allà i pocs continuen fent la feina per si sols. No considero que sigui per la dificultat de l'activitat que estan realitzant sinó per poca voluntat d'esforç i molta curiositat per saber què fa el company.

Existeix molta confiança professor/alumne ja que en ocasions aquest demana ajuda al professor/a perquè li expliqui alguna carta o notificació de l'escola que va dirigida als pares (i potser no comprèn bé el que diu), etc.

En resum val a dir que la tasca realitzada a l'aula de reforç i l'aula d'acollida és molt vàlida, tot i que sembla que els resultats quedin només restringits al grup reduït d'alumnes que hi són presents i no s'exterioritzen a l'aula ordinària ni a d'altres espais de l'escola.

3.2. Entrevistes.

L'entrevista als professors i alumnes fou personal o grupal, amb un qüestionari de preguntes obertes i per no marcar una línia concreta en l'entrevista. Aquesta m'ajudà a treure conclusions interessants sobre el funcionament i les estratègies que cada centre aporta a l'aula i com els alumnes responen a aquest ensenyament.

Així doncs, com a **tècniques secundàries** vaig emprar les entrevistes als alumnes (per grups) parlant sobre l'estudi a l'aula d'acollida: com recorden el primer dia de classe a l'escola, si ha canviat molt la teva situació a l'aula des d'aquell dia, si consideren que han après el català/castellà, què farien per millorar-lo, si es troben integrats al grup-classe i a Rubí, ... Més que entrevista es pot dir que els vaig 'deixar' que expliquessin coses, durant uns minuts, fins que les idees deixaven de fruir. Vaig extreure molta informació d'aquesta tècnica i ells van estar contents de respondre les preguntes que els feia. En general vaig extreure les mateixes conclusions que mostro a l'apartat superior en detallar l'experiència de l'observació participant.

Amb les entrevistes als professors vaig obtenir molta informació sobre com funciona l'aula d'acollida o l'acollida als nous alumnes en cas de que no existeixi a l'escola aquesta aula, quin material s'utilitza per posar-los en contacte amb la cultura i llengua del país, quins són els aspectes negatius i positius que observa cada professor sobre el mètode emprat, i també les dificultats i les mancances que observen en la seva feina i com resolen els problemes (d'organització, de convivència, d'aprenentatge) que es presenten cada dia.

Les entrevistes amb el professorat encarregat de fer el seguiment a aquests alumnes van permetre analitzar cada cas i saber com ha estat l'evolució de cada alumne estudiat.

QÜESTIONARI PEL PROFESSOR DE L'AULA D'ACOLLIDA

- ✓ En què consisteix l'aula d'acollida del teu centre?
- ✓ Com és el primer contacte amb l'alumne?
- ✓ Quants alumnes hi ha a l'aula? Com estan agrupats?
- ✓ Quin tipus de materials fas servir per l'aprenentatge de la llengua catalana?
- ✓ Com avalues la seva evolució en l'aprenentatge?
- ✓ Com els veus respecte a l'aprenentatge del català? Motivats? Escèptics?
- ✓ Trobes alguna diferència entre els alumnes depenent del país d'origen?
- ✓ Quan de temps estan a l'aula d'acollida?
- ✓ Com és la seva evolució al grup-classe, tant acadèmica com d'integració amb els companys?
- ✓ Creus què cal més ajuda per part de les institucions, escola, etc? De quin tipus?
- ✓ Com milloraries aquest sistema d'acollida?

El resultat de les entrevistes fou molt positiu ja que la seva col·laboració, tant al col·legi Regina Carmeli com a l'altra escola va ser total. En els dos centres vaig poder constatar que el/la professor/a està molt motivat per fer la seva tasca, sobretot perquè veu l'evolució dels alumnes i això fa molt enriquidora la seva feina. Tenen molta confiança amb aquests alumnes i es saben part important de la integració dels mateixos a l'escola i la societat en general. Moltes vegades aprofiten l'espai de l'aula per tractar temes o petits conflictes sorgits a l'aula ordinària, al pati o fora de l'escola, moltes vegades esdevinguts per la dificultat que tenen amb la llengua, fet que crea malentesos i disputes que el/la professor/a va solucionant en parlar amb els alumnes.

Com a punts més negatius estan la manca de recursos o bé d'espais adients al centre per poder realitzar totes les activitats que es voldrien fer (més ordinadors i aparells audiovisuals en general, aules més grans i amb menys alumnes per aula, ...).

El punt de vista de les famílies dels estudiants immigrants, és més difícil d'aconseguir. En molts casos la família és la primera en desconèixer el català i/o castellà i costa realitzar entrevistes amb ells. En d'altres casos, la dificultat horària de la feina dels pares i mares no els permet anar a les entrevistes i per tant no es pot extreure cap conclusió respecte aquesta part. Per sort sempre es pot trobar algun cas on es realitza aquesta entrevista amb la família, però no és representativa del grup de l'aula d'acollida estudiat.

De les entrevistes realitzades amb familiars d'alumnes nouvinguts n'extrec les següents conclusions: en general estan molt contents de l'evolució del seu fill/a a l'escola i sobretot molt agraïts per la tasca del professorat. Aquest agraïment es veu tant amb les famílies dels alumnes magrebís com dels llatinoamericans, ja que tant en un cas com en l'altre l'educació està molt valorada com a font de progrés i millora social. En molts casos els pares amb prou feines saben llegir i escriure i el fet que els seus fills segueixin una educació secundària (adaptada en molts casos) els permet veure el futur dels seus fills de manera molt positiva i com una millora del status social dels progenitors.

Col·laboren en el possible amb l'escola, sobretot pel que fa a aspectes conductuals dels seus fills, ja que qualsevol conflicte en el que participa l'alumne nouvingut està força castigat i censurat des de casa seva. Tanmateix davant qualsevol problema o conflicte en el que el seu fill/a es veu involucrat (des de temes racistes com temes quotidians de joves en una aula) la família acostuma a demanar la col·laboració de l'escola per frenar els mateixos. La disciplina acostuma a ser un aspecte important en les entrevistes realitzades amb les famílies dels nouvinguts. També cal dir que les famílies no entrevistades no mostren potser un grau tan elevat de col·laboració amb l'escola, ja sigui per motius lingüístics, laborals o de "despreocupació" de l'educació dels seus fills.

4. ANÀLISI.

4.1. L'acollida l'escola Regina Carmeli de Rubí.

L'escola on he realitzat aquest estudi es troba a Rubí. El nom de l'escola és "Col·legi Regina Carmeli", un centre d'educació infantil, primària, secundària i cicles formatius amb dues línies. La zona compta amb una població treballadora i estable, amb un poder socioeconòmic mitjà. Es tracta d'una escola emblemàtica per la ciutat, una de les més importants de Rubí, amb un alt grau de confiança per part dels pares, potser en molts casos antics alumnes de l'escola. El fet de ser una escola religiosa i practicant no posa traves a l'existència d'alumnes que practiquen d'altres religions, ja que dins el seu ideari la part fonamental és la formació de les persones, tant a nivell personal com professional.

La majoria d'alumnat és de pares castellanoparlants però amb un bon coneixement del català. L'escola realitza tot l'ensenyament en català, però el castellà hi és molt present a través de la comunicació entre els alumnes, les famílies i també d'uns quants professors que l'utilitzen normalment en les situacions no acadèmiques.

El col·legi Regina Carmeli no té una excessiva presència d'alumnat immigrant, cosa que no ha fet possible la creació d'una aula d'acollida pròpiament dita, sinó d'una aula de reforç i el TAE. Els Tallers d'adaptació escolar i aprenentatges instrumentals bàsics (TAE) són un recurs excepcional adreçat a alumnat que s'incorpora al sistema educatiu de Catalunya durant l'etapa d'educació secundària obligatòria amb desconeixement de les dues llengües oficials i amb greus dèficits de formació inicial. Els TAE tenen per finalitat proporcionar a aquest alumnat una aproximació al sistema educatiu del país i introduir-lo al coneixement de la llengua pròpia de l'ensenyament fins a assolir-ne el nivell bàsic.

Això ha fet partícips i responsables a tot el professorat de la integració dels nousvinguts a l'escola i al grup classe, aportant cada professor la seva experiència en l'assignatura que ensenya així com la preparació de nous materials i adaptacions per a fer participar aquests alumnes a l'aula i ajudar a accelerar la seva integració a la nova societat.

Tenint en compte aquesta informació, els països de procedència dels alumnes nousvinguts a l'escola són principalment el Marroc, Sud Amèrica (en la majoria de casos: Equador, Perú, Uruguai, Colòmbia, Brasil)) i la Xina (una sola alumna).

Al 2002 es realitza la primera "aula d'acollida" a l'escola, un taller d'adaptació escolar TAE, amb alumnes de nacionalitat marroquina exclusivament. El funcionament

de la mateixa el descriu a continuació, així com el que es realitza actualment a l'escola, amb un perfil d'alumnes diferent ja que actualment els nous són majoritàriament d'origen llatinoamericà.

El primer objectiu de l'aula és l'aprenentatge de la llengua catalana, però aquests coneixements cal introduir-los mitjançant continguts interdisciplinaris que permetin a l'alumnat un coneixement ràpid i global de la societat d'acollida. Cal també assolir un nivell suficient de competència comunicativa, entesa com el desenvolupament de les destreses de parlar, llegir, escriure i escoltar, però també resoldre problemes de la vida quotidiana i conèixer els trets bàsics culturals de la societat d'acollida. Només així es podrà arribar al principal objectiu de l'acollida, la integració a la nova societat.

4.1.1. Alumnat de l'aula TAE

El curs escolar 2002-2003

La descripció que realitzo a continuació ha estat feta posteriorment al temps on tingué lloc, però tot i així les dades que utilitzo són fiables ja que hi vaig ser present en algunes de les classes i vaig tenir com a alumnes al grup classe els que estaven a l'aula TAE. Amb notes preses en el seu moment per mi mateixa i la professora implicada en l'aula he pogut redactar el següent document.

Inicialment al TAE (taller d'adaptació escolar) els alumnes que en formaven part eren 4 germans magrebins (d'edats compreses entre els 7 i 16 anys) i 2 germans bessons magregins (de 13 anys). Tots ells havien estat escolaritzats al seu país d'origen (Marroc), però anaven a escola de forma irregular, depenent de si havien de treballar o no, ja que pertanyien a la classe baixa de la societat. En ambdós casos la família està al complet aquí a Rubí, però només treballa el pare i algun germà de més edat. La mare no parla el català ni el castellà i el pare treballa a la construcció i no pot venir mai a les entrevistes. Aquestes han estat realitzades, quan ha estat possible, amb alguna germana o bé amb la mare però utilitzant a l'alumne com a traductor, fet que no dóna molta fiabilitat a la informació extreta.

El fet de ser musulmans i estar escolaritzats en una escola religiosa no ha suposat cap problema, ja que els alumnes han participat de bon grat des del primer dia en els actes religiosos de l'escola. Resten en actitud de respecte mentre els seus companys combreguen, resen i participen de l'eucaristia. Quan és època de ramadà notem com l'alumne està menys disposat a treballar, està més cansat i no participa tant a classe, però no hi ha cap més diferència respecte els seus companys d'aula.

Al tenir edats que anaven des dels 7 als 16 anys se'ls ha classificat en dos grups per tal de poder ensenyar-los per nivells més adequats a la seva edat. Cap d'ells coneixia el català o el castellà, per la qual cosa s'intentà de bon començament una presa en contacte amb l'idioma. Gràcies al material de reforç per ensenyar la llengua, el diccionari visual català-àrab i molta paciència per part de la professora, van avançar amb força rapidesa.

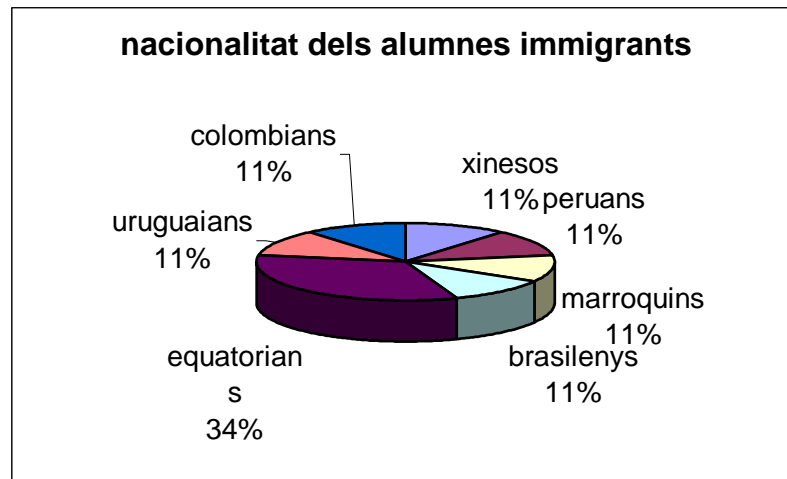
El curs escolar 2003-2004.

Durant aquest curs l'aula d'acollida no es realitzà, no per mals resultats de la mateixa sinó per reestructuració de la plantilla de professorat de l'escola. En canvi es passà aquests alumnes a aules de reforç, ja que tots ells portaven un any seguint les classes a l'aula d'acollida i tenien coneixement del català. A aquestes aules de reforç hi assistiren els alumnes nous i alumnes autòctons amb necessitats educatives específiques (amb dificultats d'aprenentatge). Es realitzaren sobretot matèries de l'àrea instrumental (català, castellà i matemàtiques), així com comprensió lectora de textos a partir d'altres matèries (naturals, socials, tecnologia..).

L'estratègia seguida i l'alumnat que hi assistí és el mateix que el del curs 2004-2005, per aquest motiu passaré a estudiar el curs vigent amb comentaris i notes preses aquest mateix any per realitzar el Treball de Final de Carrera .

El curs escolar 2004-2005.

Posteriorment han arribat al centre alumnes procedents de Colòmbia, de Perú, d'Equador (sense coneixement del català) i una alumna procedent de la Xina (sense coneixement del català ni castellà). D'altres alumnes immigrants presents a l'escola havien anat a d'altres centres amb anterioritat i el seu coneixement del català era suficient per no anar a "l'aula d'acollida" i restar en tot moment al grup classe. Cal matisar que aquesta escola no disposa d'aula d'acollida, i l'ensenyament de català actualment es realitza a les aules de reforç destinades a alumnes amb mancances educatives així com els alumnes immigrants que ho necessitin, que no són tots els nous.

Aquests alumnes llatinoamericans han arribat al centre amb edats compreses entre els 11 i 13 anys, tots prèviament escolaritzats al país d'origen. La família no sempre està al complet, ja que de vegades el pare s'ha quedat al país d'origen i els fills han vingut a Rubí amb la mare i els germans. Donen molta importància a la formació i a l'escola com a font de creixement personal i de millora del seu status social.

L'alumna xinesa va arribar amb la família al complet, treballen ambdós pares i no té germans. Estava escolaritzada a la Xina, amb un nivell de matemàtiques i anglès força elevat, però sense cap coneixement del català i castellà. La dificultat per comunicar-nos esdevingué un problema per seguir les explicacions i ampliar molts dels coneixements previs.

Aquests alumnes, juntament amb els alumnes magrebins que van començar a l'escola l'any 2002, han estat integrats directament al grup classe, reforçant-los però el català, el castellà i les matemàtiques unes hores concretes a la setmana en unes classes de reforç, adreçades a introduir l'idioma o reforçar-lo en els casos en que el coneixement era mínim (alumnes magrebins que havien estat al TAE anys enrera, alumnes autòctons amb dificultats d'aprenentatge).

En general es pot dir que el noi o la noia nousvinguts té un grup classe de referència amb el qual comparteix la tutoria i algunes altres àrees com l'educació física, educació visual i plàstica, música, tecnologia, etc. La resta de temps hauria d'estar emplaçat a l'aula d'acollida, tot i que en alguns casos, al tenir com a llengua materna la llengua castellana pot restar al grup classe i seguir l'ensenyament de diverses assignatures com les matemàtiques, l'anglès, etc., sempre però amb l'ajuda del professor i de material adequat per fer entenedores les explicacions de classe. És així com segons el punt de vista de l'escola s'arriba a una ràpida integració i immersió al sistema escolar i a la nova societat o grup classe.

El tutor és la persona que s'encarrega de dirigir i coordinar la tasca educativa amb aquest alumnat, en col·laboració amb els professors que realitzen el reforç de cada àrea. Es van realitzant reunions periòdiques per analitzar el progrés de l'alumne a l'aula de reforç i a l'aula ordinària (com amb la resta d'alumnes de l'escola), dues vegades per trimestre si el progrés és "normal" i no hi ha cap problema extra (actitudinal sobretot). A aquestes reunions assisteix tot el professorat que imparteix alguna matèria als alumnes en qüestió. Tot i que està dirigida en tot moment pel tutor/a cada professor pot comentar allò que creu necessari en avaluar cada alumne i el seu rendiment a l'aula.

Es tracta d'una tasca molt feixuga i que implica un esforç extra del professorat (i el tutor/a). Cada professor, en col·laboració amb el departament corresponent (per tal de seguir una mateixa línia d'ensenyament global i transversal), elabora el material corresponent a la seva matèria, individualitzat per cada alumne, ja sigui un nouvingut o un alumne amb dificultats d'aprenentatge. El seguiment de l'alumne de cada matèria el fa el professor corresponent, que informa periòdicament al tutor dels alumnes per tal de poder avaluar el progrés i aprenentatge globals de cada alumne.

El tutor reflexiona amb l'alumne sobre els progressos que aquest alumne i el grup hauran fet, així com sobre les dificultats que s'han d'anar superant. També orienta els companys sobre l'ajut concret que li poden donar.

4.1.2. El primer dia a classe. L'acollida.

La incorporació de qualsevol noi o noia nouvinguts a classe implica una tasca del tutor o tutora per acollir l'alumne. Dins aquest aspecte es poden incloure aspectes tal com: parlar amb el grup classe de l'arribada del nou alumne, del país d'on ve, la seva llengua, etc. També cal implicar als alumnes en l'acollida, proposant per exemple grups d'alumnes que l'ajudin i acompanyin els primers dies al centre. S'ha de fer participar al nouvingut a les tasques de classe el més aviat possible (hàbits, normes, càrrecs, ...) i evitar caure en la sobreprotecció. Finalment, cal afavorir la comunicació entre tots els alumnes, potenciant els treballs en grup (dins el Pla d'Acció Tutorial, per exemple).

També cal tenir presents d'altres aspectes, més logístics potser. Situar al nouvingut el més endavant possible a l'aula, al costat d'un company o companya que els ajudi i orienti. Cal estar segurs que sempre que ens comuniquem amb ell o ella ens escolta i pronunciar sempre amb una vocalització correcta, parlant a poc a poc.

En les assignatures de classe cal fer un resum o síntesi final, utilitzant aspectes més visuals o gestuals si cal, per rematar les explicacions de la matèria i donar solució als possibles dubtes, fer esquemes a la pissarra, etc.

Curs 2002-2003

El procediment per l'escolarització dels nouvinguts va seguir les següents pautes:

- Alumnes menors de 7 anys: escolarització normal.
- Alumnes entre 7 i 10 anys: se'ls posà al grup classe directament (al curs que els pertoca per edat escolar) i se'ls adaptaren les assignatures perquè poguessin seguir el curs amb més comoditat. Unes hores a la setmana se'ls treia de classe (a l'aula de reforç) per aprofundir en els coneixements de català i matemàtiques, sobretot.
- Alumnes majors de 10 anys (sobretot de secundària): es va iniciar un projecte pilot (el TAE o taller d'adaptació escolar) que consistia en el següent: al matí els alumnes anaven a un institut de la localitat a una aula d'acollida amb d'altres alumnes nouvinguts de Rubí. Allà realitzaven totes les assignatures en català. A la tarda anaven a l'escola, a l'aula de reforç, on se'ls reforçava sobretot el català i les matemàtiques. També assistien, quan l'horari ho permetia, a assignatures comunes del seu grup classe, com la tutoria, la plàstica, per poder així socialitzar-se i conèixer als seus companys de l'aula ordinària. Aquest projecte es va dur a terme durant un any. Un cop per trimestre existia una reunió a l'institut (centre del pla d'acollida) amb els professors de l'aula d'acollida i els responsables del reforç d'aquests alumnes a cada centre. Alumne per alumne s'avaluava l'evolució i l'aprenentatge de cadascun d'ells. L'inspector de zona era present a les reunions i realitzava el control d'assistència de l'alumne a l'aula, qüestions familiars, econòmiques, etc.

Existia ajuda externa (del centre de recursos i del programa d'educació compensatòria), sobretot pel que fa a material per l'ensenyament del català i assessorament en general, i es realitzava així també el seguiment dels alumnes.

Passaré ara a relatar com es realitzà l'ensenyament del català a aquests alumnes que participaven del programa TAE a la nostra escola.

Se'ls agrupà inicialment per nivells i edats, essent un grup format pels dos germans petits i l'altre pels dos germans grans i els bessons, tot i que a l'aula hi assistien els dos grups o nivells alhora.

Els primers feien exercicis de llengua catalana (bàsicament aprendre l'abecedari, vocabulari, lectura amb imatges) i operacions bàsiques i problemes de matemàtiques, sempre utilitzant el català com a llengua vehicular. Els més grans, un cop assolit el primer nivell, començaren amb exercicis de gramàtica, ortografia i més vocabulari. En ambdós es posava molta atenció a l'expressió oral i la pronunciació.

Aquestes classes tenien lloc tres dies a la setmana durant una hora cada sessió. El temps era curt, per la qual cosa calia aprofitar la resta d'hores lectives per integrar a l'alumne al grup classe i a la llengua catalana i castellana, així com fer-lo treballar en d'altres assignatures on la llengua no és tant important (plàstica, música, tecnologia, ...). La feina dels professors de cada matèria aquí era molt important ja que eren responsables de la preparació del material adequat per cada alumne segons la seva capacitat entenedora de l'idioma i de l'assignatura en concret. Això demana molta feina extra i molta connexió entre els professors per tal d'ensenyar les mateixes pautes i motivar al mateix temps a l'alumne.

Aquest es troba en tot moment es veu recolzat per algun company de classe, que fa la tasca de intercomunicador entre professor i alumne nouvingut, i l'ajuda a sentir-se més arropat a classe. Aquest paper és molt important ja que l'alumne o alumnes escollits per ajudar a la integració del nouvingut a l'escola i al grup classe han de responsabilitzar-se de no deixar-lo sol a l'hora d'esbarjo, d'ajudar-lo a entendre les explicacions del professor, d'integrar-lo i presentar-lo a la classe, i en resum fer-lo sentit acollit a la classe i a l'escola. Amb aquest mètode es van aconseguir bons resultats i una integració molt ràpida ja que en tot moment el nouvingut estava en contacte amb els companys de classe i la tasca del professor i sobretot del tutor era observar aquesta integració i facilitar-ne el procés. El fet que hi hagi pocs alumnes immigrants també ajuda a fer un seguiment més proper.

Curs 2004-2005

Les classes es realitzen amb grups petits (de 4 a 6 alumnes, durant 4 hores a la setmana) de característiques molt dispars: nouvinguts, immigrants que porten almenys 2 anys al centre i alumnes autòctons amb adaptació curricular degut a la dificultat d'aprenentatge que presenten. En aquestes aules es potencia el català, sobretot el vocabulari, la lectura comprensiva, l'expressió oral i escrita, la pronunciació, l'ortografia i es proposen també temes de conversa relacionats amb els interessos i

necessitats dels alumnes, així com del seu entorn immediat. etc. L'ensenyament de la llengua es fa també a través d'altres àrees, com matemàtiques, socials i naturals, per tal d'ajudar-los a entendre els textos d'aquestes altres matèries, que són importants per l'adquisició de coneixements generals per l'alumne. En casos concrets se'ls ajuda a organitzar-se la feina, la carpeta, l'agenda, i en resum, a adaptar-se a les normes del centre. També es reforcen les àrees de matemàtiques i de castellà.

És molt funcional per a aquesta tipologia d'alumnes el treballar els usos del llenguatge i les fórmules socials pròpies del nostre entorn (*agrair, presentar-se, acomiadar-se, mostrar acord o desacord, etc.*). Així doncs, encara que l'alumnat nouvingut tingui poc domini del català, no se l'ha d'excloure de les activitats de conversa que s'organitzin a l'aula. Cal tenir en compte que en moltes converses sovintegen les intervencions que són pures fórmules convencionals, però que tenen molta importància quantitativa i qualitativa.

A fi d'ajustar-se al nivell de comprensió de l'alumnat amb poca competència en català i d'esdevenir un bon model lingüístic, el professor o professora de l'aula ha d'adaptar el seu discurs, sense, però, deformat-lo ni empobrir la llengua. Parlar més lentament, afavorir la comprensió, completar el missatge amb el llenguatge gestual, repetir el missatge, tenir cura de la pronúncia, simplificar el vocabulari i la gramàtica, ... Cal dirigir la paraula a l'alumne nouvingut des del primer dia en català, tot i que aquest, pel fet de trobar-se en el període d'adaptació inicial, encara no se senti capaç de respondre.

Existeixen diferents nivells, és clar, però ens hem trobat que en molts casos, amb alumnat d'origen llatinoamericà, l'aprenentatge del català es realitza amb molta rapidesa i en breu es pot treballar al mateix nivell que la resta d'alumnes de l'aula. Tot i així cal remarcar que en general aquests alumnes només usen el català a l'aula de reforç, és molt estrany que es comuniquin en català amb d'altres companys o amb professor fora de l'aula de reforç, ja que prefereixen usar la seva llengua materna, el castellà.

La resta d'hores lectives els alumnes són a classe amb els seus companys, i òbviament se'ls realitza les explicacions en català de totes les assignatures (excepte castellà i anglès) i se'ls adapta en el moment en què es detecta que no poden seguir la classe amb normalitat. En àrees com les matemàtiques, plàstica, anglès, música, tecnologia (de vegades), etc. no hi ha cap problema derivat de la llengua catalana, si més no depèn de l'escolarització de l'alumne al seu país d'origen. En canvi, en català, castellà, naturals i socials el problema és més important. Aquí cal preparar material adequat per l'alumne o bé ajudar-lo a realitzar resums, esquemes que el permetin seguir la classe. En l'assignatura de català es segueix amb l'ensenyament de la

llengua, ara però més enfocat a vocabulari, lectura i gramàtica a nivells més baixos que la resta de l'aula (seguint amb l'atenció a la diversitat característica de la ESO).

Aquest sistema d'integració de l'alumne a l'escola, la classe i al català necessita obligatòriament de la participació de tot el professorat alhora de preparar el material adequat per l'alumne, fer-li el seguiment i reforçar les mancances degudes majoritàriament a la llengua utilitzada a classe (el català). Els companys de l'aula ajuden als nous amb els problemes derivats de l'ús del català en els llibres de text; així la col·laboració a classe és total i des del primer dia alumnes i professors ajuden a la integració del nouvingut i a la seva adaptació al sistema educatiu.

Aquesta estratègia funciona a l'escola amb la majoria dels nous, sobretot els d'origen llatinoamericà, però també amb els marroquins.

En el cas de l'alumna xinesa el problema és molt diferent: no hi ha comunicació amb ella, ni amb els pares i cal, sobretot al principi, la presència d'una traductora (castellà-xinès) que ve quan se la necessitava a l'escola. Amb l'ajuda de diccionaris català-xinès, llibres de vocabulari amb imatges i molta paciència s'ha aconseguit una petita comunicació amb l'alumna, que permet la realització de l'ensenyament d'altres matèries com l'anglès, les matemàtiques, la plàstica, etc., on l'idioma no presenta un requisit bàsic. Així ella mateixa es troba més motivada al comprovar que en ocasions pot seguir la classe "normal".

La comunicació amb la resta de companys és molt difícil i en ocasions nul·la, ja que les diferències culturals són grans i el fet de no poder explicar les situacions dóna lloc a petits problemes de convivència a classe (aquí som més expressius i comunicatius que a la Xina, gesticulem molt, alçem la veu, ens toquem a l'hora de xerrar, ... fets gens usuals en la cultura xinesa i que porten a enfrontaments entre la nouvinguda i la resta de la classe).

Degut a molts d'aquests problemes, s'ha introduït a aquesta alumna al programa TAE, i cada matí va a un institut de la localitat a realitzar les classes de l'aula d'acollida, mentre que a les tardes ve a l'escola i segueix l'horari de l'aula ordinària.

Aquest centre públic té presència d'alumnat xinès i una aula d'acollida adequada per aquesta alumna, fet que ha millorat l'aprenentatge del català en l'alumna i així pot relacionar-se amb la resta dels alumnes amb menys dificultat.

4.1.3. Materials amb què es treballa

Els materials són molt diversos, però es podrien agrupar en els següents blocs:

- diccionaris visuals

- diccionaris català –xinès, català – àrab, català – castellà
- fitxes de vocabulari, lectura, gramàtica, ortografia ...
- racons (fitxes d'aprenentatge amb imatges (pels alumnes de nivell més baix o d'edat més petita) on han de fer diverses activitats: relacionar noms i frases, sons i síl·labes, descriure objectes, ...).
- llibres de lectura, gramàtica, ortografia, etc.
- Programes d'ordinador (el clic).
- Llibres de diverses àrees (naturals, socials, ...)

Els materials presenten l'aprenentatge a partir d'un enfocament comunicatiu, és a dir, basat principalment en l'adquisició de les habilitats de comprensió i expressió que calen perquè aquest alumnat pugui incorporar-se de la millor manera possible al sistema educatiu i a la societat que el rep.

També s'ha procurat escriure materials complementaris adequats per a diferents nivells, tant per si es vol fer un tractament d'algun apartat concret (lectoescriptura, comprensió lectora...) amb alumnes d'un nivell més baix (amb poca escolarització prèvia, per exemple) com si es tracta d'alumnes amb prou bagatge i autonomia per fer servir materials que permetin un treball més general de llengua. Alguns d'aquests materials donen a conèixer aspectes culturals de la societat catalana i també de continguts de les demés assignatures de la classe.

4.1.4. Estratègia emprada per l'ensenyament de la llengua.

Curs 2002-2003

La major part dels alumnes eren àrabs, per la qual cosa la dificultat per aprendre el català era gran. Les característiques de la seva llengua són molt diferents de les nostres: l'alfabet, l'escriptura de dreta a esquerra, l'ordre dels fulls i les pàgines és l'invers al nostre, és un idioma gutural (amb moltes consonants), no hi ha accents, existeix una dificultat per discriminar les vocals, no té majúscules, etc.

Les dificultats per ensenyar el català poden ser individuals, socials i culturals o lingüístiques. Les primeres depenen de l'atenció i curiositat de l'alumne, les socials estan referides al grup social de l'alumne (família pobre, baix nivell cultural, marginació), i les lingüístiques fan referència a les diferències fonètiques, morfològiques i sintàctiques entre el català i l'àrab.

En general els alumnes aprenen a parlar el català espontàniament, per socialització amb els companys, però els costa molt llegir i escriure'l.

Amb aquests alumnes es va usar un vocabulari proper, parlant sense gesticular massa, utilitzant frases senzilles, pronunciant poc a poc i de forma clara, etc. Per repetició, memorització i imitació es va aconseguir una comunicació en català més o menys fluïda en poc temps. Cada dia s'establia un ritual de salutació i un aprenentatge de bones maneres de conducta: "*hola, bon dia, bona tarda, com estàs?, ...*" que iniciava la classe oral. Un cop es perd la vergonya en aquest estadi el ritme per aprendre esdevé molt ràpid ja que sobretot els alumnes més petits adapten ràpidament el vocabulari a la seva manera d'expressar-se.

Per ensenyar més vocabulari s'usà el diccionari àrab-català amb imatges, que va permetre augmentar el volum de paraules apreses pels alumnes en un espai de temps curt. A partir del nou vocabulari es creaven frases senzilles, i així s'inicià l'ensenyament oral de la llengua. També s'usaren llibres, de nivell escolar de P5, per ensenyar noves paraules ja sense l'ajuda de la imatge ni la traducció a l'àrab i així practicar la pronunciació de sons i síl·labes apart del nou vocabulari. Això els costà molt ja que la pronunciació i els sons de l'àrab són força diferents. Però l'ús dels **racons** va ser molt útil. Aquests racons són fitxes preparades a l'escola per treballar diferents aspectes de la llengua: fonètica, vocabulari, pronunciació, còpia, expressió oral, expressió escrita, síl·labes, ... especialitzats per alumnes amb dificultats d'aprenentatge de primària o bé immigrants. Ells escullen quin racó treballar aquell dia (d'entre uns preseleccionats pel professor/a) i així la motivació esdevé molt alta.

El pas següent fou l'escriptura i lectura. Aquests passos els costaren molt més. Es seguiren estratègies diferents per l'escriptura: còpia de la paraula amb la imatge al costat, còpia d'una paraula o d'un text curt, realització de frases senzilles, respondre preguntes bàsiques per escrit, cal·ligrafia, ús de suport visual (sobretot llibres, fitxes, racons, i alguna vegada ordinador...).

La lectura i la comprensió lectora són el punt feble: encara avui dia ens trobem amb dificultats amb algun d'aquests alumnes, fet que també és usual amb alumnes autòctons. Una estratègia molt usada era la lectura amb la professora d'un text curt, i a partir d'aquí fer preguntes relacionades amb el text (de vegades es preguntava la mateixa informació de tres o quatre formes diferents fins que realment havien entès de què anava el text). D'altres vegades se'ls deixava fer aquesta tasca sols, lectura del text i resposta per escrit o oralment d'algunes preguntes relacionades amb el text. Els era molt difícil entendre el que estaven llegint i calia més d'una lectura per arribar a comprendre la informació del text.

Poc a poc s'introduïen textos més llargs i de temàtiques diferents fins que aquests alumnes varen estar en disposició d'estar a la classe ordinària seguint les assignatures, amb dificultat, però ja de forma individual.

Sempre els ha calgut reforç a l'escola i molts d'aquests alumnes es troben amb una situació acadèmica d'adaptació curricular individualitzada, amb classes de reforç setmanals, com les comentades del curs 2004-2005.

Curs 2004-2005

Els nouvinguts d'aquest curs han estat llatinoamericans, per la qual cosa s'han pogut estalviar molts passos dels abans mencionats. L'expressió oral ha estat més ràpida d'assolir i sobretot l'escrita i la lectura ha esdevingut ràpides assolides per aquests alumnes.

De fet, no els ha calgut en cap cas un reforç apart per l'ensenyament del català diferenciat dels companys de la classe ordinària ja que els alumnes autòctons que presenten dificultat d'aprenentatge en ocasions aprenen a ritme més lent que els immigrants llatinoamericans.

L'adquisició de nou vocabulari ha estat fàcil gràcies a la immersió lingüística que se'ls ha realitzat des del primer dia, mantenint-los a classe ordinària en totes les assignatures a excepció de les tres hores setmanals de reforç de les assignatures instrumentals. Només en aquelles àrees en que ha calgut una ajuda per seguir la classe (naturals, socials i sobretot català), se'ls ha adaptat l'assignatura ajudant-se de resums, ajuda personalitzada per part del professor a l'aula, ajuda d'un company de classe, etc. En l'assignatura de català de l'aula ordinària (on aquests alumnes assisteixen almenys 1 hora a la setmana) se'ls prepara material apart per reforçar la lectura comprensiva i sobretot l'ortografia i vocabulari, tal i com realitzen a l'aula de reforç.

A l'alumna xinesa se l'ha incorporat al programa TAE (abans comentat) i a les tardes que és quan ve a l'escola, segueix l'horari de l'aula ordinària, que normalment és matemàtiques, anglès, tutoria i tecnologia, les quals realitza amb l'ajuda del professor, adaptant el que es fa a classe a un nivell més baix perquè pugui seguir les explicacions del professor i realitzar les activitats.

4.1.5. Avaluació i progrés dels alumnes.

L'avaluació d'alumnes nouvinguts no ha de ser diferent a la de la resta d'alumnat. Cal valorar la participació a classe (escoltar, aportar opinions, esforç per parlar correctament, respecte al torn de paraula), la implicació del treball de grup (respecte a les normes i hàbits, responsabilitat i esforç en el treball, autonomia), l'assistència continuada, l'assoliment de les normes del centre, el treball fet a casa,

assoliment dels continguts bàsics treballats (ampliació de vocabulari, producció oral i escrita,...).

L'avaluació a l'aula TAE és continuada, diària, amb qualificacions de progressa o no progressa segons els objectius estipulats amb anterioritat per a cada alumne. A la resta d'assignatures segueix l'avaluació normal (conceptes, procediments i actitud), tenint present els aspectes diferenciats d'aquests casos.

Les activitats realitzades a l'aula de reforç es corregeixen en comú, de vegades s'utilitza l'autoavaluació, i així se'ls permet adonar-se dels errors comesos i de la solució adequada a cada cas.

Cal ressaltar el caràcter implícit que han de tenir les correccions, és a dir, mai s'explicita "això està malament" o "això no es diu així", sinó que es construeix un enunciat correcte. El més important és que la comunicació sigui fluida i que l'interlocutor tingui ganes de comunicar-se. Cal fer una correcció selectiva que s'ajusti al nivell de llenguatge que l'alumne està adquirint.

El progrés de l'alumne és variat, depèn del caràcter de cada alumne i sobretot del país d'origen. S'ha detectat els alumnes provinents del Marroc tenen una evolució més lenta que els llatinoamericans, ja que als primers els cal aprendre l'abecedari i el nou sistema gramatical. Només en els casos on han estudiat francès al seu país d'origen (i són escassos) coneixen l'abecedari i el ritme d'aprenentatge és paral·lel al d'un alumne llatinoamericà. En canvi, i gràcies a les similituds entre el català i el castellà, el progrés dels segons és força accelerat.

Val a dir que en tots els casos però tota la feina realitzada ha d'estar feta a classe ja que a casa no treballen massa ni fan cap activitat de reforç, ja sigui per la no disposició d'un lloc adequat per fer els deures, per la poca motivació de l'alumne o per la falta de costum o ajuda a casa. En general els costa treballar de forma autònoma, requereixen ajuda constant, per consultar dubtes o bé perquè no estan acostumats a realitzar aquest doble esforç d'aprendre una llengua i alhora adquirir un coneixement del medi.

La lectoescriptura i sobretot la comprensió lectora els costa força, mentre que l'expressió oral els resulta més fàcil, així com l'adquisició de nou vocabulari.

4.1.6. Opinions dels alumnes, la família i dels professors de l'aula d'acollida

Alumnes: Estan molt motivats a l'hora d'anar al TAE o a l'aula de reforç ja que es troben en una situació on tots els integrants de la classe presenten les mateixes dificultats. També les activitats proposades els agraden molt i els motiven a seguir amb

l'aprenentatge. Els racons, on ells escullen l'activitat, els fan estar molt motivats. D'altra banda, val a dir que un cop a la classe ordinària aquests alumnes no mostren el seu progrés oral en la llengua catalana, potser per por al ridícul, i només en converses privades entre alumne i professor es pot detectar l'evolució en l'aprenentatge de la llengua. També en els escrits es mostra aquest progrés, però més lentament.

Professors: La seva opinió generalitzada és que falten molts recursos (de material audiovisual (ordinadors, cassettes...), d'espai, de professorat més adient o dedicat exclusivament a aquesta tasca) però existeix motivació en veure els resultats obtinguts en els casos de l'escola.

Família: La majoria venen de famílies que valoren l'escola com a promoció i integració. Aquí poden estudiar en condicions i amb el títol d'aquí tindran un valor afegit al seu país. I si es queden aquí, seran una inversió molt gran a Europa. Però moltes vegades es tracta d'alumnes amb famílies molt poc implicades en el seu aprenentatge, entre altres raons perquè tenen altres coses (encara més bàsiques) en les que pensar i preocupar-se (habitatge, feina, estabilitat...).

En termes generals, les actituds de les famílies d'origen estranger envers les escoles i el professorat solen ser positives. Totes les fonts coincideixen a dir que donen molta importància a l'educació escolar com a via de promoció social, probablement més que les famílies autòctones. De fet, l'escola és una de les institucions més ben valorada per aquestes famílies. No li atorguen un crèdit absolut i generalitzat, sinó que aquest se centra sobretot en la seva dimensió instrumental i funcional: interessen aquells coneixements i habilitats que els serviran per obrir-se pas en la vida i en el mercat de treball. L'escola instrueix, la família ha d'educar, ha de preservar la identitat, els valors, tot allò relatiu a la religió i al sentit de comunitat.

Les famílies solen valorar l'acollida i el tracte que reben els seus fills (que sovint contrasta amb el que viuen al carrer o a la feina); valoren els progressos acadèmics dels seus fills, les competències lingüístiques i culturals adquirides (que sovint contrasten amb les dificultats que experimenten ells diàriament. Els professors són mereixedors de confiança i d'agraïment.

En concret he realitzat varies entrevistes, tot i que detallaré només algun exemple, ja que en d'altres no vaig treure cap informació rellevant o bé segueixen el mateix tarannà que alguna de les següents.

Kamila: alumna equatoriana de primer de ESO. El pare està preocupat pel "baix" rendiment de la seva filla a classe. No té adaptació curricular, tampoc de català, ja que va aprendre la llengua al CEIP a classe normal a cicle superior de primària. Porta tres anys a Catalunya i parla i escriu el català com qualsevol altra alumna d'aquí. El canvi de primària a secundària l'ha afectat força, així com el canvi d'escola, i suspèn

algunes matèries. El pare li ha reforçat amb classes extraescolars les assignatures que l'alumna suspèn i li realitza un seguiment de les notes, exercicis, deures, exàmens, etc.

Abdenmour: alumne marroquí de segon de ESO; el pare treballa i la mare no parla ni el català ni el castellà. L'entrevista es realitza sempre en presència d'algun germà gran o del mateix alumne com a traductor. Estan molt contents de la tasca de l'escola però no ajuden al seu fill ni li realitzen cap seguiment de deures, exàmens, etc. Tot i així es preocupen de que no falti a classe i agraeixen l'esforç que es té amb ell així com la integració al grup classe que s'ha aconseguit.

Jorge: alumne equatorià de segon de ESO. Porta un any a Catalunya i ha après el català a la nostra escola. Li costa expressar-se oralment en català tot i que l'entén perfectament (va al grup de reforç abans mencionat i té adaptació només de català). La família està molt contenta amb la tasca de l'escola i l'esforç que es realitza perquè segueixi les classes amb normalitat així com els esforços que es fan perquè s'acabi d'integrar a l'escola (participant a les obres de teatre, fent-lo responsable d'algunes tasques de l'aula, etc).

Adil: No ha aconseguit adaptar-se a l'escola. Tot i l'adaptació no fa cap esforç per aprendre català ni cap altra matèria. El pare no el controla, només el castiga cada vegada que es té una reunió per notificar-li la seva actitud a classe. Un cop ha complert els 16 anys ha deixat l'escola (abans d'acabar quart d'ESO).

4.1.7. Integració a l'aula

La integració dels alumnes nouvinguts a l'aula, en tots els casos (exceptuant la noia xinesa) ha estat completa i perfecta, no tenint cap tipus de problema en relacionar-se amb els companys, fer treballs en grup, participar de les activitats extraescolars, teatre, celebracions religioses, etc.

El pes de la cultura de les famílies d'origen estranger en els processos d'escolarització dels seus fills sol ser molt menys determinant del que ens pensem. Solen pesar més altres factors com el nivell d'instrucció dels pares, l'estabilitat jurídica, laboral i residencial regularitzada, el clima d'afecte entre els membres de la família, etc.

Molts d'aquests alumnes nouvinguts tenen pensat continuar amb estudis postobligatoris un cop acabada la ESO, i de fet ja existeix una presència notable d'alumnes immigrants als estudis de cicles formatius de grau mig, sobretot al cicle de cures auxiliars d'infermeria. Aquests alumnes no presenten cap diferència amb els alumnes autòctons, no se'ls realitza cap adaptació, però val a dir que els continguts de

les matèries no són molt elevats conceptualment parlant, al ser un cicle amb una part pràctica molt important. Molts d'aquests alumnes són competents lingüísticament i culturalment, ja que porten molts anys a l'escola i a Rubí i s'han adaptat i integrat a la nova societat i cultura d'acollida.

Val a dir que l'ajuda constant dels professors i part dels alumnes de l'aula permet una adaptació prou ràpida i força completa de l'alumne al grup classe i a l'escola, essent un dels punts que més motiva al professorat a seguir endavant.

Es senten força identificats amb l'escola, amb els nous companys i amb la ciutat. No acostumen a fer grup apart (entre els nouvinguts) de la resta d'alumnes, fet que corrobora la integració que han assolit en un espai de temps curt. La tasca del tutor ha estat molt important en aquest aspecte ja que s'han dedicat moltes hores a fer treballs en grup, relacionar els diferents alumnes trencant amb els grups preestablerts, fomentant amb explicacions sobre la diversitat cultural i religiosa que és present a cada aula, etc...

També s'han realitzat activitats per conèixer d'altres cultures:

- el ritual del te (propi dels països àrabs) amb tot l'alumnat del grup classe i amb objectes típics del Magrib (com la tetera, la menta, el te autòctons) deixant al nouvingut que expliqués com té lloc i fent participar als companys de la celebració.
- El dia de les lletres (activitat interdisciplinària i interreligiosa que motivava la creació de poesia i dibuixos sobre diferents temàtiques culturals).
- Aprendre i cantar cançons en diferents idiomes (inclosos l'àrab) aprofitant la celebració del Dia de la Pau.
- Amb xerrades o audiovisuals on s'expliquen els trets característics d'altres cultures.

4.3. L'aula d'acollida a una altra escola concertada de Rubí.

Aquesta escola concertada, l'escola N^a S^a de Montserrat, es troba també al mateix municipi, a poca distància del Col·legi Regina Carmeli, fet que comporta que els alumnes vinguin d'un ambient sociocultural similar. És una escola d'educació infantil, primària i secundària de dues línies, de caràcter laic i amb un alumnat de parla majoritàriament castellana, tot i que el català hi és present també a les classes i entre grups d'alumnes i professors. Potser la diferència més marcada amb el Col·legi Regina Carmeli és que el nombre d'immigrants és lleugerament superior, cosa que ha fet possible l'inici de l'aula d'acollida aquest any.

4.3.1. Els alumnes de l'aula d'acollida.

Els alumnes que formen part de l'aula d'acollida provenen del Marroc, Polònia, Xina i Llatinoamèrica, entre d'altres. El perfil dels alumnes varia segons el país d'origen: la major part han estat escolaritzats però el nivell adquirit varia molt depenent de l'ambient sociocultural de la família. Generalment els marroquins tenen un nivell acadèmic més baix que els europeus i que els llatinoamericans, i també els costa més seguir el ritme de les classes per la dificultat idiomàtica. Les edats comprenen un ventall molt gran, des d'alumnes de P3 fins a 4rt de ESO.

L'aula d'acollida disposa de dues taules grans on poden treballar uns sis alumnes per taula, ordinadors, biblioteca, pissarra, tot situat en un espai reduït però suficient per acollir un nombre baix d'alumnes.

Aquesta aula d'acollida és potser també una mica singular ja que al ser una escola concertada des de Educació Infantil fins a la Educació Secundària Obligatòria, l'aula d'acollida acull alumnat d'edats molt diferenciades. En un principi en formaven part 1 alumne d'educació infantil, 3 de primària, 8 de 1r de ESO, 1 de 3r de ESO i un de 4t de ESO.

En un institut públic l'alumnat de l'aula d'acollida seria només de secundària i en un CEIP només de primària i/o infantil. En aquesta escola han hagut de treballar junts alumnes d'un ventall d'edats força ampli, això sí, tot agrupant-los per edats i nivell acadèmic en dos o més grups separats.

4.3.2. Aspectes claus de l'acolliment. Adaptació al centre i a l'entorn.

L'inici i presentació de l'alumne al centre és similar a l'abans comentat. El primer dia l'equip directiu i el professor de l'aula d'acollida l'hi ensenyen l'escola, les instal·lacions, les classes, l'aula d'acollida, ... Més endavant el professor de l'aula d'acollida serà l'encarregat d'ensenyar-li la comunicació bàsica (bon dia, bona tarda, em dic..., etc.), les normes de l'escola, els horaris, assignatures que farà a cada lloc, etc. Aquesta persona és l'encarregada de dur a terme la benvinguda a l'alumne i als pares, quan és possible, d'explicar-los el funcionament del centre, d'ensenyar-los l'escola, la classe ordinària de l'alumne, de presentar-los el tutor o tutora, etc.. En el cas que la família de l'alumne no entenguin el català ni el castellà s'intenta buscar un alumne de la seva mateixa nacionalitat que domini el català i que els faci d'intèrpret o es demana un traductor.

Quan a l'escola entra un alumne nou es busca un alumne-tutor per tal que el guiï i l'ubiqui en el centre. S'intenta que aquesta persona sigui amable, carinyosa, pacient i, sobretot, que tingui ganes de fer aquesta tasca. També es procura que aquesta relació no es dugui només dins l'institut, sinó que també s'intenta que a fora l'escola hi hagi relació.

4.3.3. De l'aula d'acollida a les classes ordinàries.

El professor de l'aula d'acollida és l'encarregat de dur a terme l'avaluació inicial de l'alumne. Així en pot determinar el nivell de l'alumne en les diferents àrees d'aprenentatge, principalment les instrumentals i certs aspectes com per exemple l'alfabet, el coneixement del castellà i/o català, el nivell cultural que té, etc. Un cop determinats aquests s'agrupen els alumnes nous en dos o més grups segons edat i/o nivell acadèmic. El màxim d'alumnes que estan presents alhora a l'aula d'acollida és de 6 alumnes.

A continuació el professor de l'aula d'acollida fa el traspàs de la informació recollida tant de l'entrevista inicial amb la família com de l'avaluació inicial, i la dona a la resta de docents que tindran contacte amb l'alumne, per tal de dissenyar l'adaptació curricular en totes les assignatures. Aquesta adaptació curricular és necessària per garantir un aprenentatge intensiu de la llengua catalana, l'accés al currículum comú i als processos de socialització. L'adaptació curricular es fa en col·laboració entre el/la tutor/a i el tutor de l'aula d'acollida. També es pot obtenir la col·laboració i assessorament del professor d'educació especial, de l'EAP, etc.

Cada professor ha de preparar el material adequat a l'alumne i adaptar-li els continguts claus de l'assignatura en qüestió, fet que comporta molta organització i col·laboració entre els docents de l'escola, per no solapar informació entre diferents matèries i alhora donar a l'alumne uns coneixements bàsics de totes les matèries de l'escola.

El professorat ha de tenir presents alguns aspectes concrets respecte a l'acolliment d'un alumne nou. Cal que cada professional que intervé per primera vegada amb l'alumne sigui presentat pel tutor/a. Cal que es tingui una visió global de l'alumne, dels horaris i de les activitats que se li proposen, per afavorir la seva acollida i adaptació al grup classe. Tot l'equip docent ha de partir d'algunes estratègies comunicatives respecte a l'alumnat que no ens entén, que poden ser:

- Assegurar-nos que quan parlem ens escolta i parlar-li directament.
- Parlar a poc a poc, amb frases curtes i estructures correctes. Repetir, si cal, una explicació a nivell molt bàsic.
- Reforçar la informació bàsica amb codis verbals, gestuals i d'imatges.
- Facilitar la seva participació com més aviat millor i potenciar activitats on es treballi la llengua oral i que impliquin comunicació i relació entre companys.
- Demostrar comprensió i reforçament positiu vers el mínim intent de comunicació i de fer-se entendre, evitant caure en un procés de correcció que pot limitar a l'alumne les ganes d'expressar-se.

Al principi, quan un alumne arriba a l'escola està unes 12 hores/setmana a l'aula d'acollida, però cada vegada se li redueixen més les hores fins a eliminar la seva presència de l'aula. Aquesta reducció horària té lloc després de les reunions de les juntes d'avaluació trimestrals, entre el claustre de professors, on s'avalua l'aprenentatge i l'evolució de l'alumne i s'aconsella així la disminució o no d'hores setmanals a l'aula d'acollida.

Actualment, al segon trimestre del curs, els alumnes amb un ritme d'aprenentatge més lent o amb més dificultat idiomàtica (marroquins i xinesos sobretot) van a l'aula d'acollida un màxim de 10h/setmana els alumnes, uns altres hi van unes 6h/setmana, d'altres 4h/setmana i els últims 1h/setmana.

4.3.4. L'aprenentatge de la llengua a l'aula.

L'alumne d'Educació Infantil va a l'aula d'acollida acompanyat d'un company de classe, i sempre un de diferent, per tal de socialitzar-se millor. El seu horari és de 2h/setmana a l'aula d'acollida, on aprèn el català a base de jocs i comunicació oral, tant amb el professor com amb el company autòcton que l'acompanya.

La resta d'alumnes estan a l'aula d'acollida les hores de català, castellà, socials, naturals, anglès, matemàtiques, etc. (depenent de l'alumne i les dificultats d'idioma que tingui) i a l'aula ordinària a les classes de plàstica, educació musical, educació física, tutoria, ... que els permet socialitzar-se amb la classe. Com que estan agrupats per nivells i poden ser d'edats i classes diferents els alumnes poden passar algunes de les hores de català, castellà, socials, naturals, anglès, matemàtiques, etc. a la classe ordinària, però en aquests casos se'ls aplica l'adaptació i treballen amb fitxes o material apart de la resta de la classe. Un cop assisteixen a l'aula d'acollida reforcen allò donat a la classe ordinària per acabar d'entendre les explicacions del professor i poder seguir poc a poc el ritme normal de l'aula ordinària.

Els alumnes de procedència polonesa i sud-americans aprenen més ràpidament l'idioma ja que tenen també un alfabet occidental i coneixen la seva fonètica. Els xinesos i àrabs tenen més problemes culturals i també d'aprenentatge, primer de l'alfabet (a no ser que hagin fet abans francès o anglès al seu país d'origen) i posteriorment la llengua.

L'aprenentatge intensiu de la llengua es duu a terme a l'aula d'acollida pel tutor corresponent i en petit grup durant les hores setmanals que calgui. Inicialment el suport lingüístic és oral: introducció de vocabulari, estructures bàsiques de conversa, relació so-grafia, ortografia bàsica, etc. Per imitació es va aprenent. També es fa un treball sistemàtic de la lectoescriptura fent servir tant el mètode analític (relació so-grafia) com un treball més global a través del treball de vocabulari específic. Inicialment el suport és oral i afavoreix la competència comunicativa. Es poden combinar dos tipus de suport lingüístic (oral i de lectoescriptura) i progressivament, a mesura que es va assolint més competència comunicativa, els continguts que es treballen poden abastar altres àrees.

A l'aula ordinària l'alumne treballa la llengua catalana i la resta de les assignatures mitjançant el dossier elaborat i adaptat a les seves necessitats. L'alumne fa les fitxes que el professor corresponent li proposa. És un material adaptat a les seves necessitats i que pot anar fent de manera autònoma i amb poc ajut. Normalment són fitxes que reforcen o amplien el que s'ha treballat a l'aula d'acollida. A les àrees de Ed. Física, Ed. Visual i Plàstica, Ed. Musical, Anglès, tutoria i informàtica, sempre que sigui possible fa el mateix que el grup classe amb les adaptacions i estratègies facilitadores necessàries amb l'objectiu d'afavorir la integració, millorar l'autoestima i potenciar la col·laboració i intercanvi lingüístic amb els altres alumnes.

Naturals i socials, quan sigui possible les fa amb els altres companys i quan no ho sigui treballa amb el seu dossier. Si li cal ajuda per seguir la classe un company de

l'aula ordinària o el professor l'ajuden, i quan aquest alumne arriba a l'aula d'acollida acaba de resoldre els dubtes, si encara en té. Un dels aspectes importants és aprendre el català a través de les àrees.

4.3.5. Avaluació.

L'avaluació de cada alumne a l'aula d'acollida es fa seguint paràmetres de progressa o no progressa (trimestralment). A l'aula ordinària s'avalua a l'alumne com qualsevol altre de la classe però tenint present l'adaptació que se l'ha aplicat.

Les qualificacions tenen en compte aspectes com els següents: la comprensió escrita i oral i l'expressió escrita i oral i també la integració a l'aula/escola.

Se'ls qualifica amb notes de *poc o molt satisfactori*.

En general aquests alumnes de l'aula d'acollida no tenen deures per fer a casa. Si algun dia els cal fer alguna feina a casa, alguns no la porten feta, però aquest fet està més relacionat amb el caràcter de l'alumne i no pas a la seva nacionalitat (entre germans uns porten la feina feta i d'altres no). A l'aula ordinària se'ls posa tasques per fer a casa com a qualsevol altre, i no sempre aquestes tasques les realitzen. És potser el que costa més de fer-los entendre a molts dels alumnes nouvinguts, que cal treballar també a casa.

4.3.6. Escola i família.

Els estudis són molt importants per la família, en general. Per a comunicar-se amb alguns pares d'alumnes, com en els casos dels àrabs i xinesos cal un traductor. La família no parla l'idioma, generalment i cal l'ajuda d'un company, o bé un germà o un traductor. Tal i com ha estat comentat anteriorment per l'altra escola, la família acostuma a respondre bé de la tasca que es fa a l'escola i en alguns casos ajuda o intenta participar de la integració de l'alumne a l'escola.

4.3.7. Valoració de l'aula d'acollida.

Un dels principals problemes que s'han trobat en aquesta escola ha estat el fet de coordinar els horaris dels alumnes de l'aula d'acollida. Com he comentat anteriorment aquests alumnes estan agrupats per edats i nivell acadèmic, fet que comporta que en casos comparteixin aula d'acollida alumnes de cicle superior de primària i de primer cicle de la ESO, per exemple. Per confeccionar l'horari cal doncs tenir presents els horaris de cada classe de primària, de secundària, els tres esbarjos,

intentar que l'horari de l'aula d'acollida no afecti en cap cas a l'hora de plàstica, tutoria, educació física, etc. Tot plegat ha estat molt complicat.

Els recursos per l'aula d'acollida són correctes: tenen aula apart, amb pissarra, materials per l'ensenyament del català, una petita biblioteca amb llibres de moltes matèries, fitxes, ordinadors, material audiovisual, dues taules per treballar amb subgrups, etc.

Un dels problemes inicials que es troben a l'aula d'acollida té a veure amb l'estat anímic de l'alumne nouvingut. L'anomenat dol de l'immigrant, que els fa sentir rebuig, estar a la defensiva, no els permet la comunicació amb professor, companys (inclòs de la mateixa aula d'acollida i de la mateixa nacionalitat), etc. Molts d'aquests alumnes tenen els pares al país d'origen i els costa adaptar-se a la nova situació.

A més, la convivència entre ells és difícil en alguns casos. El fet de ser de països diferents, de parlar llengües diferents i no poder-se entendre fa que sorgeixin problemes a l'aula ordinària i a la d'acollida. En aquests casos el professor de l'aula d'acollida fa d'intermediari i intenta aclarir la situació sorgida, explicant a cada alumne exactament què volia dir l'altre i desfent els malentesos. La rivalitat entre nacionalitats (a Rubí existeixen certes rivalitats entre magrebís i llatinoamericans) no ha estat un problema a l'escola.

Aquests alumnes nouvinguts (al principi de ser a l'escola) no volen anar a les sortides escolars, a l'hora d'esbarjo van per grups de l'aula d'acollida o per famílies (molts dels alumnes arriben amb germans) o bé no es relacionen amb els companys autòctons. Al cap de tres mesos ja estan anant a les sortides i a l'esbarjo juguen amb els companys de classe. La integració, una de les fites de l'aula d'acollida, ha estat aconseguida.

5. CONCLUSIONS.

5.1. *Semblances i diferències entre els diferents centres.*

Comparació entre les dues escoles:

Respecte a l'acollida. Ambdós centres el primer dia acullen els nousvinguts de manera paral·lela seguint el protocol del Pla d'acollida del Departament d'Ensenyament.

Respecte el professorat. En el cas del Regina Carmeli el professorat no està especialitzat en l'atenció als immigrants, es tracta del mateix cos docent que a la resta de la secundària. Això té uns inconvenients com són la poca preparació en educació "especial" que es té per part dels professors a l'hora de tractar aquests alumnes amb requisits especials. Per altra banda, el fet que aquests professors també facin classe als alumnes immigrants d'altres matèries, com pot ser plàstica, tecnologia, educació física, matemàtiques, etc. ajuda a conèixer els alumnes nousvinguts en els dos àmbits, a classe de reforç i a classe ordinària i així es poden observar les diferents actituds que aquests presenten. A l'escola Montserrat el professor de l'aula d'acollida només té hores lectives a aquesta aula, no fa cap més acció docent. La relació del professor amb els alumnes és llavors més confidencial, potser amb més confiança i potser fins i tot de cert coleguisme amb l'alumne. Això pot afavorir que l'alumne nousvingut s'obri al professor amb més rapidesa i el separi de la resta de professors de l'escola. És en certa manera un refugi, allà on l'alumne pot ser ell mateix sense por al ridícul i sense que el professor noti aquest canvi d'actitud, com passa en el primer cas.

Respecte a l'aprenentatge de la llengua a les aules: A l'escola Regina Carmeli els alumnes que van a l'aula de reforç tenen la mateixa edat i fan el mateix curs de la ESO. Són doncs companys de classe tot i que com he comentat abans no tots són nousvinguts. Assisteixen a l'aula també alumnes amb necessitats educatives específiques, que tenen dificultats amb l'aprenentatge i fan reforç de les assignatures de l'àrea instrumental. Aquests alumnes acostumen a tenir una adaptació curricular. En aquestes aules el sistema d'ensenyament del català és lleugerament diferent a una aula d'acollida ja que es parteix de la base que tots tenen un coneixement bàsic de l'idioma, si més no de l'alfabet i del castellà, i es segueix una mica el ritme marcat del crèdit de català de l'aula ordinària, fent reforç dels temes més conflictius, repàs d'ortografia, vocabulari i sintaxi bàsica, expressió oral i escrita, però tot tenint present el ventall d'alumnes que hi ha a l'aula. Això té avantatges i inconvenients: en primer lloc és positiu ja que facilita molt la integració dels immigrants i els fa relacionar-se

amb alumnes autòctons, que en molts casos acaben sent els seus millors amics de classe. També els ajuda a pujar l'autoestima al veure que alumnes d'aquí també tenen dificultats amb el català i comparteixen així el ritme i estratègies d'aprenentatge. La part negativa és que potser en algun cas els caldria una dedicació més exclusiva i dirigida a ells en particular, per ensenyar la cultura catalana alhora que aprenen l'idioma.

A l'escola Montserrat a l'aula d'acollida hi van alumnes immigrants, de totes nacionalitats, i agrupats per nivells, però no per edats. Així es poden trobar a la mateixa aula alumnes de 10, 12 i 14 anys. Tot i que la idea és augmentar els recursos i poder tenir els alumnes agrupats per edats o almenys per cicle, les dificultats d'infraestructura i de recursos en general ha fet que la situació sigui d'aquesta manera. La part positiva és que tots els alumnes tenen nacionalitat estrangera i no parlen el català, però al tenir diferent edat impedeix que el ritme de la classe sigui en certs moments forçat, massa lent per alguns i potser massa accelerat per d'altres.

Respecte els recursos: En les dues escoles disposen del mateix tipus d'infraestructura: aula de reforç o aula d'acollida respectivament, llibres i fitxes per treballar, racons, aparells audiovisuals, pissarra, ... Però l'aula de l'escola Montserrat disposa a més d'ordinador i biblioteca dins la mateixa aula d'acollida, fet que la del Regina Carmeli ho té en aules apart. Òbviament aquesta situació afavoreix el poder treballar amb molts mitjans sense haver de moure's de l'aula; parlem de comoditat per l'ensenyament i al mateix temps no es perd temps en anar d'un lloc a l'altre.

Respecte a la integració dels alumnes: Al col·legi Regina Carmeli la immersió es realitza des del primer dia ja que els nous passen directament a l'aula ordinària i només en surten per anar a l'aula de reforç unes 3 hores per setmana. La convivència (forçada o no) es realitza des de que inicien l'escolarització al centre.

A l'escola Montserrat, en canvi, els alumnes passen moltes hores la setmana a l'aula d'acollida, fet que suposa una "separació" del grup classe i una formació de subgrups (alumnes autòctons i nous separatament). Cal però destacar que aquesta separació només afecta els primers mesos que l'alumne està a l'escola, ja que posteriorment depèn de cada alumne el fet que es relacioni amb normalitat amb la resta de la classe. En ambdós casos el caràcter i personalitat de l'alumne són fets clau per determinar la integració del mateix amb els seus companys.

Respecte a les famílies el tracte de l'escola és similar i els resultats paral·lels.

Respecte a l'avaluació: Al Regina Carmeli l'avaluació dels alumnes és igual que per qualsevol altre company de classe, ja que es qualifiquen els seus treballs segons els paràmetres habituals (conceptes, procediment i actitud). Potser cal destacar que en alguns casos, sobretot en aquells que es detecta que l'alumne té dificultats amb la

llengua o bé el nivell d'escolarització prèvia és baix, es dóna més importància als procediments i actituds que no pas a la nota de conceptes pròpiament dita. Així l'alumne pot aprovar les assignatures tot i la dificultat que presenta el canvi al nou sistema educatiu. En aquells casos que hi ha adaptació es procedeix com amb qualsevol altre alumne de l'escola que també tingui el currículum adaptat.

A l'escola Montserrat els alumnes a l'aula d'acollida se'ls qualifica amb *molt o poc satisfactori* segons l'actitud i nivell d'aprenentatge. A l'aula ordinària són tractats com la resta de companys.

Respecte a l'horari: En el Regina Carmeli sempre estan 3 o 4 hores per setmana a l'aula de reforç (tenint en compte que se'ls ensenya les tres assignatures instrumentals). A l'escola Montserrat l'horari dels alumnes varia segons el seu aprenentatge i millora de la llengua. Pot ser d'unes 12 hores per setmana a l'inici fins a 1 hora per setmana.

En definitiva es pot observar com hi ha certs aspectes que difereixen en ambdues estratègies, però alhora trobem certes similituds. Potser les semblances més clares són les que fan referència als recursos de que disposa cada centre això com a l'acollida inicial que es fa als alumnes en arribar al centre. Entre les diferències més clares destacaria l'enfocament de l'ensenyament de la llengua, en un cas tractada com a reforç de l'aula ordinària, fent repàs del nivell bàsic de català quan s'escau i amb alumnes autòctons i immigrants, i en l'altre partint de zero i en un ambient d'alumnat immigrant. També l'avaluació és diferent al qualificar-se només segons els paràmetres de *molt o poc satisfactori*. Pel que fa a la integració dels alumnes s'observen sobretot diferències en un principi ja que en un cas l'alumne està immers totalment a l'aula ordinària amb els seus companys mentre en l'altre només o està unes hores al dia. A la llarga, però, considero que aquesta diferència pot anar minvant paulatinament. Finalment, i no per aquest motiu menys important, el professorat dedicat a aquesta tasca també és molt divers. En un cas no hi ha cap diferència entre l'aula ordinària i l'aula de reforç, mentre que en l'altre hi ha la presència d'un professor dedicat exclusivament a la tasca de l'acollida del alumnes immigrants.

Quina estratègia és millor? No hi ha una resposta clara i segura. Considero que ambdós mètodes tenen aspectes positius i negatius, que cal anar millorant, i que cada centre fa aquesta tasca acollidora de la millor manera possible segons els recursos, l'alumnat immigrant present i el professorat de què disposa.

5.2. *Propostes de millora.*

Sens dubte, l'arribada d'un nombre creixent d'alumnat estranger que té llengües familiars diferents del català al nostre sistema educatiu planteja reptes i no és cap exageració pensar que aquest fenomen fa trontollar en moltes ocasions algunes de les qüestions que aparentment teníem resoltes en el sistema educatiu, i ens inviten a reflexionar sobre llengua i escola. Els immigrants no són una població homogènia, existeixen diferències culturals, lingüístiques i de condicions d'escolarització prèvies a l'arribada a Catalunya. La integració de les persones immigrades no passa exclusivament pel coneixement i competència de la llengua, cal una interacció global de l'alumne nouvingut amb la cultura i societat d'acollida.

En el cas de la immersió lingüística al català d'alumnes castellanoparlants el sistema educatiu garanteix el bilingüisme del professorat, de manera que tot i que a l'escola la llengua vehicular sigui el català, els alumnes poden utilitzar sempre que vulguin el castellà per fer-se entendre sense que això suposi un problema de comunicació a l'aula. Això pot motivar en certa manera l'aprenentatge del català ja que aquests alumnes no es senten obligats a aprendre català per comunicar-se i això permet una sèrie d'actituds positives cap a l'aprenentatge de la llengua. En relació amb la resta d'alumnat immigrant això no és possible i estan obligats a aprendre el català per poder-se comunicar amb els professors i alumnes de l'escola. Com millorar aquesta situació a les escoles? No ens podem plantejar el tenir professorat que parli les diferents llengües dels alumnes immigrants, ja que el nombre de nacionalitats és molt gran. Però potser si caldria un traductor/mediador que de forma rotatòria anés per les diferents escoles on hi ha alumnes no castellanoparlants per tal de setmanalment poder establir vincles de comunicació amb el professorat de l'aula d'acollida i la resta de personal docent del centre. Només així es resoldrien els dubtes que de ben segur, per una part i l'altra, es tenen al llarg del curs.

Les actituds i motivacions dels alumnes en relació amb la llengua a l'escola és igual o més important que les aptituds acadèmiques que pot tenir cada alumne. És molt difícil aprendre una llengua que no es desitja aprendre i cal plantejar de quina manera es poden afavorir unes actituds més positives al llarg de tota l'escolaritat per tal de millorar-ne l'aprenentatge.

En general, els mestres i professors centren els esforços didàctics en els aspectes comprensius de la llengua, creant alhora contextos d'ús que permetin als alumnes el sorgiment gradual de la llengua. Amb aquesta estratègia es deixa a l'alumne que es comuniqui amb la llengua que vol, sobretot en el cas d'immigrants castellanoparlants. Així la comprensió sempre excedeix a l'expressió, però difícilment

es poden crear actituds positives cap a l'aprenentatge d'una llengua amb una pràctica educativa que negui la llengua familiar de l'alumne.

Per millorar les estratègies d'aprenentatge de la llengua, en ambdós centres, tot i que en ocasions ja es realitza, les activitats que es fan a les aules han de defugir en tot moment de plantejar tasques que suposin el tractament del llenguatge com a objecte formal d'aprenentatge i han de fomentar l'ensenyament instrumental de la llengua de manera que els alumnes trobin sentit a allò que estan fent. Cal doncs negociar amb l'alumne per saber quines activitats són les que el motiven més per aprendre la llengua i quines el suposen un avorriment i falta d'interès. Caldria també millorar i adaptar a les diferents edats del alumnes els materials didàctics per al professorat.

També es poden planificar activitats a nivell de classe per fomentar el coneixement i el respecte d'altres cultures, tal i com es varen realitzar al Regina Carmeli amb la cerimònia del te o el dia de les lletres entre d'altres, així com activitats extraescolars on l'alumne assistirà als grups de llengua oral que es fa en horari extraescolar al centre per fomentar l'aprenentatge i ús de la llengua de manera comunicativa i lúdica. Aquest punt seria molt útil si s'aconseguís en ambdós centres motivar l'interès del l'alumne nouvingut en la participació d'aquestes activitats extraescolars com el teatre, bàsquet, aprendre a tocar un instrument, etc. La llengua és un instrument bàsic per a la inclusió de l'alumne i si l'aprenentatge de la llengua es fa envoltat d'alumnes autòctons s'obtenen millors resultats que quan estan segregats en grups específics d'aprenentatge. És per aquesta raó que el sistema seguit al col·legi Regina Carmeli té unes avantatges clares respecte a l'escola Montserrat: els nouvinguts estan sempre en contacte amb alumnes autòctons, fet que fomenta la integració més ràpida.

Caldria fer un seguiment de la integració de cada alumne nouvingut de manera detallada, avaluar com s'integra (observació amb registre), la relació amb els companys (sociogrames, observació ,etc.), el coneixement de la llengua (les mateixes activitats d'ensenyament i aprenentatge serveixen per a avaluar i tots els moments de la jornada escolar), i el coneixement de la realitat multicultural dels nostres alumnes (activitats), les relacions de la família amb l'escola i les altres famílies (entrevistes, fent un seguiment, etc).

Tot i que ja existeix la presència de l'alumne tutor que ajuda al nouvingut en la seva integració al grup classe, potser caldria reforçar la seva tasca i donar-li més importància, ja que els alumnes seran els factors clau de la integració de l'immigrant al seu grup-classe. Així, estaria bé que a cada grup classe i de forma rotatòria un company o companya exercís tasques de tutor individual durant un cert temps, que

consistirien bàsicament en ajudar l'estudiant a classe per assegurar-se que interpreta bé les consignes, resoldre dubtes, etc. Acompanyar-lo en els desplaçaments per l'escola, estar amb ell/a a l'hora d'esbarjo, interessar-se per les seves coses...

D'altra banda, com ja he comentat anteriorment, la figura del mediador/a cultural és imprescindible, entre les famílies, l'alumnat nouvingut i la comunitat educativa. Facilita la comunicació entre l'alumnat i el professorat i les famílies, establint relacions entre les diferents cultures. La majoria de les persones nouvingudes tenen un desconeixement de la llengua catalana i /o castellana, i això dificulta la comunicació. Cal per això l'ajuda del mediador, per garantir l'entesa de la llengua i la comprensió dels missatges.

Difícilment un noi o noia immigrant pot tenir ganes d'aprendre si se sent poc valorat o quan percep que és rebutjat a causa de la seva cultura o religió. Cal doncs anar amb compte amb el bagatge cultural que cada alumne porta del país d'origen. Cal fomentar entre tot l'alumnat del coneixement de les diferents cultures i del respecte a la diversitat i fomentar també la participació de l'alumnat nouvingut en les activitats del centre, ordinàries, extraescolars i complementàries. L'organització de la formació per a tot el professorat en relació amb els aspectes didàctics, d'interculturalitat, de convivència, etc., que derivin de la presència de l'alumnat nouvingut.

Dur a terme una bona acollida és molt important per l'èxit posterior de l'adaptació de l'alumne nouvingut a l'escola, a la ciutat i a la nova cultura, i només es pot fer de manera positiva a través de l'establiment de relacions gratificants amb els companys i amb els professors. Cal elaborar una programació individualitzada i personalitzada per a cada alumne nouvingut, ja que mai hi ha dues persones iguals. Tots els centres han de tenir un Pla d'Acollida derivat del que envia el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Aquest document l'han de conèixer tots els docents del centre, i no només els responsables de dur a terme aquesta acollida.

També és molt important que durant les primeres entrevistes amb els pares de l'alumne nouvingut la comunicació sigui entenedora i clara, per això, si és necessari cal comptar amb la presència gratuïta d'un traductor. D'aquesta manera el centre podrà tenir un mínim coneixement de la història de la família, aspecte molt important per entendre certs comportaments d'aquests.

També és interessant que tant els docents com els alumnes del centre estiguin sensibilitzats sobre el tema de l'acollida a persones d'altres països. Aquest tema es pot enfocar i treballar des de totes les matèries, és un tema interdisciplinari.

5.3. Valoració de l'experiència. Resposta a les preguntes de la recerca.

Les preguntes que es plantejaren en un inici de la recerca han estat respostes al llarg del treball. El funcionament de les aules d'acollida (escola Montserrat) o el TAE i les aules de reforç (al col·legi Regina Carmeli) s'ha observat des del punt de vista dels alumnes, dels professors i de les famílies (en algun cas). Les diferències observades es deuen en la seva majoria al nombre d'alumnes immigrants que hi ha a cada escola, ja que això ha fet possible l'inici de l'aula d'acollida en un centre mentre l'altre manté el sistema el TAE i les aules de reforç. Tot i així l'aula d'acollida és diferent de les que es poden observar a centres públics, ja que aquí els alumnes estan barrejats per edats i nivells acadèmics, mentre que en un institut es troben classificats per edats o cicles, i mai es troba la unió d'alumnes de primària i de secundària. El país de procedència no afecta a la integració dels immigrants en l'escola (llengua i cultura) sinó més aviat el caràcter i personalitat d'aquests nois i noies. M'he trobat amb casos d'alumnes magrebins molt integrats al grup classe i d'alumnes llatinoamericans que es relacionen poc amb els companys, fet que *a priori* s'esperava a l'inrevés per la dificultat idiomàtica del primer respecte el segon envers els seus companys.

Els recursos pedagògics utilitzats són similars a ambdues escoles, tot i que l'enfocament que una fa és directament sobre alumnes immigrants mentre l'altra reforça alhora la llengua a alumnes autòctons. L'evolució de l'aprenentatge de la llengua en aquests alumnes varia segons el nivell d'estudis previ i la facilitat dels mateixos per estudiar. Tot i això s'observa clarament com els alumnes llatinoamericans, polonesos, brasilers, etc aprenen amb més facilitat que els magrebins, xinesos, etc. ja que coneixen l'alfabet i el sistema d'escriptura de la llengua és similar. Les estratègies d'integració aplicades des dels centres escolars varien. Sobretot m'he trobat casos de festivitats, rituals, obres de teatre, xerrades, etc realitzades al Regina Carmeli, per iniciativa del professorat, on hi han participat alumnes de totes les nacionalitats. Han estat molt ben rebudes i els fruits resultants d'aquests actes són molt importants de cara a la integració dels immigrants amb els seus companys. Els reptes plantejats en cursos anteriors s'han anat solucionant a partir de petits canvis (les aules de reforç) en les estratègies seguides (en el Regina Carmeli) i amb l'inici de l'aula d'acollida a l'escola Montserrat. Aquests alumnes i les seves famílies esperen de l'escola que es solucionin molts aspectes de les seves vides (familiars) i que el futur dels nois i noies sigui millor que el del seus progenitors.

Tot i així cal recordar que totes aquestes estratègies d'aprenentatge i acollida de l'alumne es poden millorar i s'han de millorar perquè la integració dels nousvinguts a la nostra cultura sigui un fet consumat.

Des de la perspectiva actual, l'educació dels alumnes d'incorporació tardana a Catalunya ha de plantejar-se, en aquests moments, cinc grans reptes irrenunciabls:

- Assegurar els processos de socialització que es donen en els grups d'iguals que es formen a les aules escolars, vetllant perquè aquests grups siguin fidels reflexos de la societat i, per tant, de composició heterogènia.
- Trobar fórmules adequades d'avaluació que permetin, d'una banda l'assoliment d'objectius adaptats per als diferents continguts del currículum i de l'altra una expressió clara, amb funció motivadora, dels resultats acadèmics que van fent els alumnes.
- Trobar eines de suport i d'ajuda als docents que permetin donar als alumnes elements que facin de pont entre llurs cultures de procedència i la nostra. Aquestes eines de suport es concreten, sobretot, en la contractació de mediadors o d'auxiliars de conversa amb domini de les llengües i les cultures d'origen .
- Buscar recursos per fer possible una atenció individualitzada de suport a l'estudi i al treball escolar dels alumnes fora de l'horari acadèmic.
- Facilitar l'accés a altres entorns educatius, fora del marc escolar, que els aportin vivències de grup i que contribueixin a la seva inserció social en el municipi on viuen.

Pel que fa al currículum, entès com la selecció de cultura que volem transmetre i fer viure a les generacions joves és molta la feina a fer per convertir-lo en un instrument més inclusiu, més just, més eficaç i més útil per a tots. I l'haurem de fer en relació a totes les àrees del currículum i als eixos transversals; també revisant les estratègies metodològiques i els materials i recursos didàctics que fem servir; i tenint present les possibilitats de l'entorn multimèdia, l'ús educatiu de l'actualitat i alguns materials específics d'educació intercultural. I en relació als aspectes organitzatius, haurem de treballar l'acollida, les formes d'aprenentatge de la llengua vehicular de l'escola, els ajuts necessaris perquè tots puguin aprendre allò que la societat catalana considera mínim i imprescindible per anar pel món i les estratègies més adients per garantir un aprenentatge eficaç i de qualitat.

Les eines de recerca, l'observació participant i les entrevistes així com el recull d'informació relacionada amb l'acollida i la immigració a Catalunya, han estat molt vàlides i n'he pogut extreure molts fruits, que m'han ajudat a redactar aquest treball. Crec que eren les eines necessàries per enfocar aquesta recerca, ja que calia un

contacte directe amb els casos a estudiar, i això no pot ser pas possible sense l'observació i les xerrades amb professor, alumnes i en menor mesura, les famílies. Un dels problemes ha estat la dificultat de compaginar la meva tasca docent al col·legi Regina Carmeli amb la recerca, no tan sols per intentar analitzar les coses "des de fora" sinó també perquè el meu horari laboral coincidía sempre amb l'horari en què es realitzen les classes a les aules de reforç i l'aula d'acollida. Gràcies a la col·laboració dels meus companys i la directora del centre on treballava vaig poder estar a les aules de reforç en hores lectives així com anar a l'escola Montserrat per entrevistar-me amb el professor de l'aula d'acollida i observar com treballaven.

6. **BIBLIOGRAFIA.**

1. *El sistema educatiu. L'educació: drets i deures. Quadern sobre el sistema educatiu per als immigrants estrangers.* DIPUTACIÓ DE BARCELONA, 1995.

I.S.B.N. 84-7794-385-0

2. ESTEVE, Montserrat [et al.], *Diccionari visual català àrab*, GENERALITAT DE CATALUNYA, DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT, 1999.

ISBN 84-699-1122-8

3. MONTÓN, María José, *La integració de l'alumnat immigrant al centre escolar, Orientacions, propostes i experiències.* GRAÓ (BIBLIOTECA DE GUIX 132)

ISBN 84-7827-295-x

4. MORENO, Juan Carlos [et al.], GRUP DE LÈXIC I GRAMÀTICA, GABINET D'ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC PER A LA IMMIGRACIÓ, UNIVERSITAT DE GIRONA. *Llengua i immigració. Diversitat lingüística i aprenentatge de llengües. Col·lecció Llengua, immigració i ensenyament del català núm. 1*, 1a ed., 1a reimpr. [BARCELONA] : GENERALITAT DE CATALUNYA, DEPARTAMENT DE BENESTAR I FAMÍLIA, 2003

ISBN 84-393-5718-4

5. *Gestionar la diversitat. Reflexions i experiències sobre les polítiques d'immigració a Catalunya.* IEMED, Barcelona 2003.

6. *Programació de Llengua catalana per a l'alumnat nouvingut.* Generalitat de Catalunya, Departament d'educació. <http://www.gencat.net/ense/depart/acollida.htm>

7. BESALÚ, Xavier, *La integració dels immigrants: una tasca només de l'escola?* XXXVIè CONGRÉS DE FAPAES, Departament de Pedagogia, Universitat de Girona, Figueres, maig 2004, <http://www.xtec.es/entitats/fapaes/Ponencia.doc>

5. <http://www.xtec.es/sedec/it/estrateg.htm>

6. http://www.xtec.es/sedec/it_secundaria/materialsit.htm

7. <http://www.xtec.es/acollida/professorat.htm>

8. <http://www.gencat.net/ense/depart/acollida.htm>

9. <http://www.xtec.es/sedec/it/acollida.htm>

10. <http://www.esquerra.org/ensenyament/progelec.html#a17>

11. <http://www10.gencat.net/gencat/AppJava/cat/actualitat/40622plallengua.jsp>

12. <http://www.gencat.net/ense/centres/pdf/traduccio/tot.pdf> mediació entre la direcció i la família.

13. http://www.gencat.net/benestar/immigracio/web_ac/index.html

14. CNL. Consorci per a la Normalització Lingüística. Serveis i recursos lingüístics. Novetats de llengua i immigració. Jocs en línia. <http://www.cpln.org>.

15. *Llistat de materials per a treballar la llengua*, PROGRAMA D'EDUCACIÓ COMPENSATÒRIA.

16. *L'escolarització d'alumnes estrangers, Orientacions per l'acollida*, PROGRAMA D'EDUCACIÓ COMPENSATÒRIA.

17. Departament d'Ensenyament, 1996, *Educació Intercultural. Orientacions per al desplegament del currículum*, Departament d'Ensenyament, Barcelona.

18. X. Besalú, 2002, *Diversidad cultural y educación*, Síntesis, Madrid.

7. **ANNEX**

7.1. **Llistat de Recursos per a l'aula d'acollida i les ordinàries.**

Programa Clic dels professors:

<http://www.xtec.es/formaciotic/curstele/d125/d125m8/d125m8p1.htm#elc>

<http://www.xtec.es/recursos/clic/cat/act/soci/act56.htm>

<http://www.xtec.es/recursos/clic/cat/act/soci/act64.htm>

Més material pera treballar la llengua de la web:

- GALI aprenentatge de llengua, molt indicat per nouvinguts
<http://clic.xtec.es/gali/>
- Gramàtiques soninke, mandinga, berber, fula, wolob, àrab, xinès comparades amb català <http://www.gencat.net/benestar/immigra/pinze.htm>
- QUIDAM programa per treballar llengües i conceptes
<http://www.xtec.es/~mfortun4/Quidam.htm>
- materials i jocs per la llengua oral dels nouvinguts
<http://www.xtec.es/crp-gracia/mediateca/tardana.PDF>
- CREDAC recursos <http://www.xtec.es/serveis/creda/c5900022/maig4.htm>
- Recursos per arabs http://www.xtec.es/~jacruz/recursos/c_arabs.html
- Vols contes? <http://www.xtec.es/dnee/satieee/0304/sessio4/volscontes.htm>

Material per a treballar Coneixement del medi:

- Materials per Primària
<http://www.xtec.es/serveis/pec/a9800066/mediateca.htm>
- Us de TIC per alumnes nouvinguts
<http://www.xtec.es~garcia/ticnee/taller.htm>
- Catàleg Primària i Secundària
<http://www.xtec.es/crprubi/nov0203/secundaria0203.htm>
- Noms d'animals en les llengües més habituals per els infants nouvinguts
<http://www.xtec.es/crp-solsones/guixdos/primaria.htm>
- [Sel·lecció d'aplicacions amb CLIC](#)

Materials per a la resta d'àrees:

- Recursos i imatges per les diferents àrees. Programes que poder baixar-se i fer servir a classe
<http://www.educa.aragob.es/cepamanza/intercultural/inter.html>

Materials per a nousvinguts

<http://www.xtec.es/crpsantcugat/nouvingutsrecursosaula.htm> i també a :

<http://www.xtec.es/serveis/crp/a9801115/nouvinguts/>

<http://www.edu365.com>

<http://www.xtec.es/serveis/pec/a8900066/mediateca.htm#acollida>

<http://www.xtec.es/crp-montcada/catalogmaterials.htm>

<http://www.xtec.es/crp-santcugat/nouvingutsindex.htm>

Diccionari català-àrab (versió editada amb activitats per Departament D'ensenyament i versió telemàtica:

http://www.edu365.com/agora/dic/catala_arab/index.htm

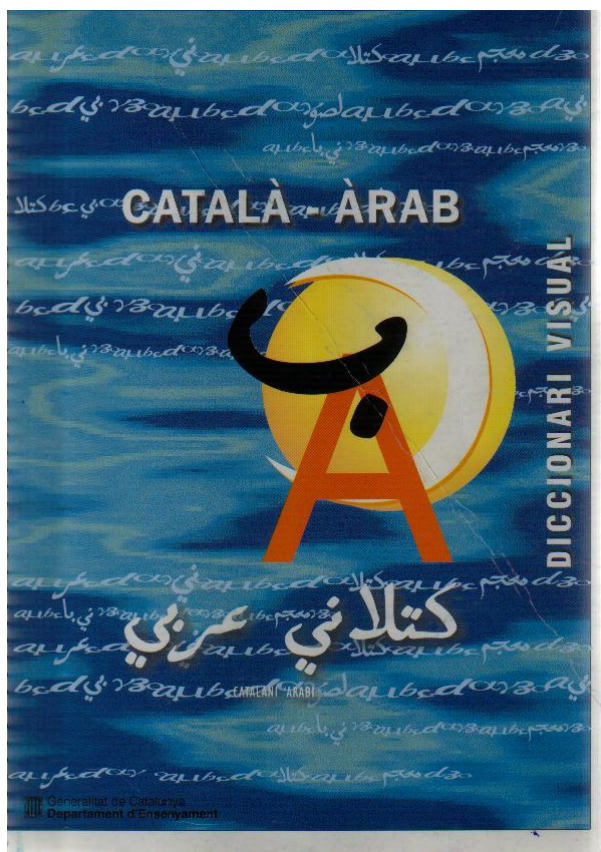
Materials pel treball de la interculturalitat i el foment del respecte i coneixement d'altres cultures:

<http://www.xtec.es/serveis/pec/a8900066/mediateca.htm>

<http://www.pangea.org>

<http://www.edualter.org>

Exemples del material utilitzat a l'aula de reforç i l'aula d'acollida:

COM ET DIUS ?

JO EM DIC ...

QUANTS ANYS TENS ?

SI US PLAU / PER FAVOR

NO HO ENTENC

HO ENTENC BÉ

0. ZERO	صِفْرٌ	SIFRUN
1. U / UN / UNA	وَاحِدٌ	WĀHIDUN
2. DOS	إِثْنَانٍ	ITNĀNE
3. TRES	ثَلَاثَةٌ	ILĀLATUN
4. QUATRE	أَرْبَعَةٌ	ARBA'ATUN
5. CINQ	خَمْسَةٌ	HĀMSĀTUN
6. SIS	سِتَّةٌ	SETTĀTUN
7. SET	سَبْعَةٌ	SABA'ATUN
8. VUIT	ثَمَانِيَةٌ	ṬAMĀNIYĀTUN
9. NOU	تِسْعَةٌ	TIS'ĀTUN
10. DEU	عَشْرَةٌ	'ĀXĀRĀTUN
11. ONZE	إِحْدَى عَشَرَ	IHDĀ'ĀXĀRA
12. DOTZE	إِثْنَا عَشَرَ	ITNĀ'ĀXĀRA
13. TRETZE	ثَلَاثَةَ عَشَرَ	ILĀLĀTĀ'ĀXĀRA
14. CATORZE	أَرْبَعَةَ عَشَرَ	ARBA'ĀTĀ'ĀXĀRA
15. QUINZE	خَمْسَةَ عَشَرَ	HĀMSĀTĀ'ĀXĀRA
16. SETZE	سِتَّةَ عَشَرَ	SITTĀTĀ'ĀXĀRA
17. DISET	سَبْعَةَ عَشَرَ	SABA'ĀTĀ'ĀXĀRA
18. DIVUIT	ثَمَانِيَةَ عَشَرَ	ṬAMĀNIYĀTĀ'ĀXĀRA
19. DINOU	تِسْعَةَ عَشَرَ	TIS'ĀTĀ'ĀXĀRA

L'ESCOLA

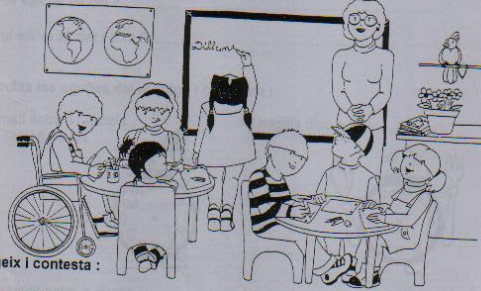
Anar a l'escola m'agrada molt .
Mai hi faig tard perquè m'acompanya el meu germà gran .

Allà tinc molts amics i amigues : la Marta , el David , l'Iris i la Tanit que han vingut d'Amèrica , la Nabila i el Rachid que han vingut del Marroc , el Guofeng i la Wu que són de la Xina , el Juan Ramón que ha vingut de Sevilla , el Pol que no pot caminar ...

La Montse , la nostra mestra , ens explica contes , ens fa dibuixar i escriure paraules a la pissarra . També ens pregunta un munt de coses .

Un dia tots els nens i nenes vam pintar un mural : hi havia arbres , flors i ocells . Era un dibuix de la primavera .

L'Helena , una nena de quart molt alta , ens va ajudar a pintar un sol gran i lluminós a dalt de tot .

Llegeix i contesta :

- Com es diu la nena que va a l'escola ? (Posa-li un nom que t'agradi) .....
- Qui l'acompanya a l'escola ? .....
- Com es diuen les seves amigues i amics ? .....

Escriu davant de cada paraula l'article **EL**, **LA** o **L'**.
Classifica-les .

..... cama	..... caixa	..... camisa
..... cuina	..... cubell	..... cuscús
..... cortina	..... cosina	..... colla
..... cirera	..... cinc	..... cinta
..... Cèlia	..... cervesa	..... cendra
..... forquilla	..... quiosc	..... Quim
..... esquena	..... queixa	..... queixal

CA

CO

CU

CE

CI

QUE

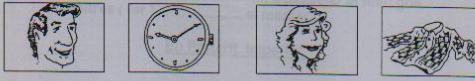
QUI

Completa aquestes frases amb :
CA , CO , CU , CE , CI , QUE , QUI

- A la .....ina hi ha un .....stell ple de .....reses .
- La .....misa de la meva .....sina té .....nc botons .
- .....na .....nta més boni..... !
- A.....sts nois del .....osc són els meus amics .
- Porta a.....esta for.....lla a la .....ina .
- La .....rtina té una .....nta tren.....da .
- En .....im té mal de .....ixal .
- La .....l·lia s'ha tren.....t una .....ma .
- Hem de re.....llir la .....ndra del foc .
- A.....est diumenge vaig menjar .....scús .

Relaciona cada frase amb el seu dibuix :

- El marit de la Carme és molt alegre .
- Si us plau , em pot dir quina hora és ?
- És la germana gran del meu amic .
- M'agraden molt les camises de quadres .

Ordena les paraules i escriu les frases .

nois - del - prop - Aquests - viuen - parc

.....

prendre - a - veïns - els - convida - El - meu - café - avi

.....

Relaciona i escriu les frases a sota .

Jo	ve	simpàtica
Tu	feu	una pilota
Ell / ella	aprenen	d'excursió
Nosaltres	tens	una festa
Vosaltres	sóc	català
Els / elles	anem	a la platja

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

- Quina estació de l'any és ?

l'estiu - la primavera - l'hivern - la tardor

Explica què veus als dibuixos .

És .....

És .....

És .....

És .....

Ordena aquestes paraules i escriu les frases :

taronges - i - Les - llimones - les - són - bones - molt - fruites

.....
 fruita - L'oliva - de - la - és - l'olivera

.....